

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE KVALITEEDIAGENTUUR

Kutseõppe kvaliteedi hindamine

Tallinna Majanduskooli

juhtimise ja halduse; turunduse ja
reklaami; sekretäri- ja kontoritöö; hulgi-
ja jaekaubanduse ning töösukuste
õppekavarühmade
hindamisaruanne

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

aasta 2021

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Üldosa	4
3. Juhtimise ja halduse, turunduse ja reklaami, sekretäri- ja kontoritöö, hulgi- ja jaekaubanduse ning töösüste õppekavarühmade analüüs hindamisvaldkondade lõikes	14
3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus.....	14
3.2 Õppimine ja õpetamine	23
3.3 Õpetajad.....	35
4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused juhtimise ja halduse, sekretäri- ja kontoritöö, hulgi- ja jaekaubanduse ning töösüste õppekavarühmade osas	38

1. Sissejuhatus

Kutseõppe kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut ning suurendada kutsehariduse usaldusväarsust.

Kutseõppe kvaliteedi hindamine võimaldab

- koolil saada tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ja soovitusi selle arendamiseks ning kasutada sõltumatu välishindamise tulemusi kooli strateegilises juhtimises;
- informeerida huvigruppe (õppijad, töömaailm, riik, ühiskond laiemalt) kutseõppe vastavusest siseriiklike nõuete, arengukavaliste eesmärkide, töömaailma vajaduste ja õppijate ootustega.

Hindamiskomisjoni eesmärk on analüüsida õppe kvaliteeti õppekavarühmas ning anda analüüsi põhjal soovitusel õppe kvaliteedi parendamiseks. Hindamiskomisjoni analüüsi aluseks on õppekavarühma eneseanalüüs, õppe tulemuslikkuse näitajad õppekavarühma õppekavadel ning hindamiskülastusel kogutud andmed. Õppe kvaliteeti analüüsitakse hindamisvaldkondade kriteeriumide lõikes.

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) moodustas hindamiskomisjoni, kuhu kuuluvad õppekavarühmale vastava valdkonna tööandjate esindajad ning kutseõppe eksperdid. EKKA kooskõlastas hindamiskomisjoni koosseisu kooliga. EKKA juhataja korraldusega kinnitati hindamiskomisjoni koosseis:

Raul Ammer	kutseõppe ekspert, komisjoni esimees; Haridus- ja Noorteameti haridusturunduse büroo projekti EU4Skills ekspert
Reet Taimsoo	kutseõppe ekspert, komisjoni sekretär; Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri koolitusjuht
Viivika Puik	tööandjate esindaja, Kultuurikeskuse Kaja juhataja
Katri Nõlvik	tööandjate esindaja, Ilu Idüll Ilustuudio omanik, brändijuht
Helle Gern	tööandjate esindaja, Holm Bank AS tooteomanik
Tiia Murulaid	kutseõppe ekspert, Tallinna Tehnikakõrgkooli juhiabi eriala juhtivlektor

Hindamisprotsessi ja külastuse kirjeldus

Hindamiskomisjoni liikmed läbisid EKKA korraldatud kutseõppe kvaliteedi hindamise koolituse. Komisjoni liikmed töötasid läbi kooli eneseanalüüsi aruande. Aruanne oli põhjalik, varustatud rikkalikult näidete ja statistiliste andmetega. Tekstis oli piisavalt linke ja viiteid dokumentidele, mis võisid komisjoni liikmetele huvi pakkuda ja aidata koolis toimuvaid protsesse mõista. Komisjon tunnustab kooli põhjaliku, ausa ja inforohke aruande eest. Hindamiskülastust ettevalmistava koosoleku käigus koostas komisjon esialgse külastuskava, mis kooskõlastati kooli ja EKKAga. Komisjoni liikmed leppisid kooli eneseanalüüsi aruande põhjal kokku täpsustamist vajavad teemad ning sellekohased küsimused iga vestluse jaoks. Komisjonis lepiti kokku tööjaotus ja ülesanded hindamiskülastuse ajaks.

Kui algselt olid hindamisvestlused planeeritud läbi viia osaliselt üle veebi ja osaliselt koolis, siis arvestades Covid-19 pandeemiast tingitud olukorra tõsinemist viidi kõik vestlused läbi virtuaalselt. Hindamisvestlused toimusid 25.–28.10.2021. Vestlused praktikakohapoolsete praktikajuhendajatega

toimused samuti virtuaalselt või telefoni teel. Komisjoni liikmed vestlesid praktikajuhendajatega järgnevates praktikakohtades: jae- ja hulgikaubanduse õppekavarühm: 15.10.21 Uus Maa OÜ ja 22.10.21 Arco Vara; juhtimise ja halduse õppekavarühm: 20.10.21 Audentes ning 21.10.21 Pilguse Mõis OÜ, Skeleton Technologies OÜ, Telia Eesti AS; sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühm: 22.10.21 Märjamaa Vallavalitsus, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Välisministeerium; turunduse ja reklaami õppekavarühm: 20.10.21 Alpius OÜ, Insero OÜ, Tallinna Lennujaam, tööoskuste õppekavarühm: 21.10.21 Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Harju Elekter.

Komisjon viis läbi kõik ajakavas kokku lepitud vestlused ja tutvus enne külastust kooli esitatud lisaandmetega. Komisjon ei pidanud vajalikuks õpikeskkonnaga tutvumiseks virtuaalse tuuri läbiviimist, kuna kool oli eneseanalüüsi aruandes õpikeskkonda põhjalikult kirjeldanud ning toonud välja nii tugevused, parendusvaldkonnad kui ka parendustegevuste plaani.

Vestlused kulgesid lodusalt, sest oli kooli poolt hästi ette valmistatud. Vestlustel osalejad tundsid oma vastutusvaldkonda ja olid kohtumiseks ette valmistunud. Probleeme ei esinenud.

Komisjoni koosolekul lepidi kokku ülesanded aruande struktuuri osas ja komisjoni arvamuste põhjal koostati aruande esmane variant. Komisjon arutas liikmete seisukohti ja jõudis koostöös ühistele järeldustele, mis väljenduvad aruandes.

EKKA esitas esmase aruande koolile 03.12.2021. Kool andis 13.12.2021 teada, et neil aruande kohta täpsustusi ega kommentaare ei ole. Komisjon esitas lõpparuande EKKAle 14.12.2021.

2. Üldosa

Kooli lühitutvustus ja eripära

Tallinna Majanduskool (edaspidi TMK) loodi 1906. aastal, olles tänaseks üks vanemaid kutseõppeasutusi Eestis. 1999-2016 toimus koolis õpe kahel tasemel: kutseõpe keskhariduse baasil ja rakenduskõrgharidusõpe. Alates aastast 2013 kujundati 6. taseme õpe ümber 5. taseme kutseõppeks lähtuvalt haridusministri käskkirjast.

Kooli kõik õppekavad on **5. taseme õppekavad** ja sellest lähtuvalt on kõik **õpilased** vähemalt keskharidusega ja täiskasvanud isikud (2020. a oli sisseastujate keskmine vanus 28,6 aastat). Õpilaste arv 1.10.2020 seisuga oli 1645. TMKs valmistatakse organisatsioonidele ette keskastme spetsialiste administratiivtöö tasandil.

Kool korraldab kutse- ning täiendusõpet eesti ja osaliselt vene õppekeeles. 2020/2021. õppeaastal võeti õpilasi vastu 16 erialale (11 esma- ja 5 jätkuõppe õppekavale). Põhikohaga õpetajaid on kõigist õpetajatest u 8%, ülejäänud on erialaspetsialistid töömaailmast.

Kooli 2016-2021 arengukava üldeesmärk: TMK pakutav kutseharidus on tööturu vajadustega arvestav, elukestvate õppele orienteeritud, kvaliteetne, paindlik ja mitmekesiste valikutega.

Tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid:

- Õppe- ja kasvatustegevus – TMK pakub õppijatele kvaliteetseid, paindlikke ja mitmekesiste valikutega kutseõppevõimalusi, mis vastavad tööturu arenguvajadustele.
- Õppe- ja kasvatustööd toetavad tugiteenused – TMK tagab õppijatele õppe- ja kasvatustööd toetavad tugiteenused.
- Õppetöövälise huvitegevuse, õpilasmavalitsuse tegevus – TMK loob õppijatele koostöös õpilasesindusega mitmekülgeid võimalusi õppetööväliseks huvitegevuseks.

- Suhted avalikkusega ja koostööpartneritega – TMK teeb tihedat koostööd tööandjate ja koostööpartneritega õppekvaliteedi tõstmisel ning elukestva õppe rakendamisel.
- Personali arendus – TMKs töötavad pädevad ja motiveeritud õpetajad.
- Eestvedamine ja juhtimine – TMK rakendab eestvedamise ja juhtimise kaudu nüüdisaegset õpikäsitust ning arendab pidevalt õppekeskkonda (hoonet ja tehnilisi lahendusi).

TMK missioon: Valmistada ette tööturule vajalikke spetsialiste ja pakkuda elukestvat õpet.

TMK visioon: Kvaliteetset haridust pakkuv hea mainega kutseõppeasutus.

Põhiväärtused, mis toetavad missiooni ja visiooni täitmist:

- õppijakeskus – õppijad on õppeprotsessis ning kooli juhtimises ja arengus kaasärääkivad organisatsiooni täieõiguslikud liikmed;
- pidev areng – kooli töötajad omandavad pidevalt uusi teadmisi ja oskusi, et arendada organisatsiooni, õppekavasid ja õppetööd;
- organiseeritus – kooli töötajad on kohuse- ja vastutustundega inimesed, kes austavad õppureid, on hoolivaks kolleegiks ning seisavad igati kooli maine ja jätkusuutliku arengu eest;
- koostöö – kool teeb pidevat koostööd oma huvirühmadega, arvestades nende vajadusi spetsialistide ettevalmistamisel.

Ülevaade hinnatavatest õppekavarühmade (ÖKR) õppekavadest ja õpilastest

Hinnatavad õppekavad moodustavad peaaegu 90% koolis pakutavatest erialadest. Hinnatavad õppekavad jagunevad ärianduse ja administratiivtöö õppetoolide vastutusalasse.

2015-2021 oli õpilaste arv hinnatavate õppekavarühmade erialadel kokku 6576 õpilast. 2016-2021 lõpetas kooli hinnatavate õppekavarühmade erialadel kokku 1586 õpilast, neist nominaalajaga keskmiselt 49%.

Tabel 1. Ülevaade hinnatavatest õppekavarühmadest

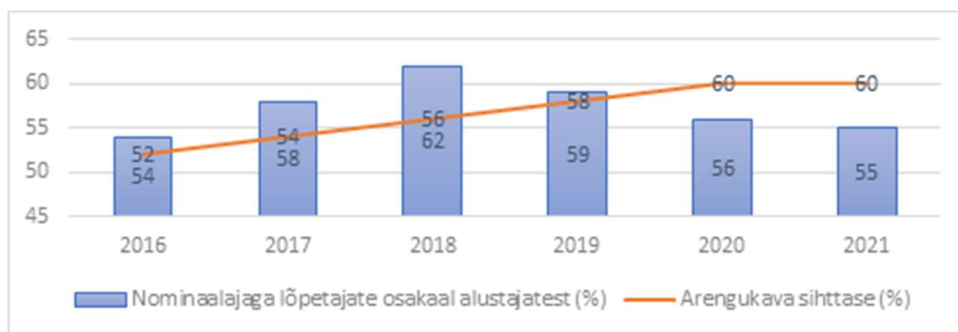
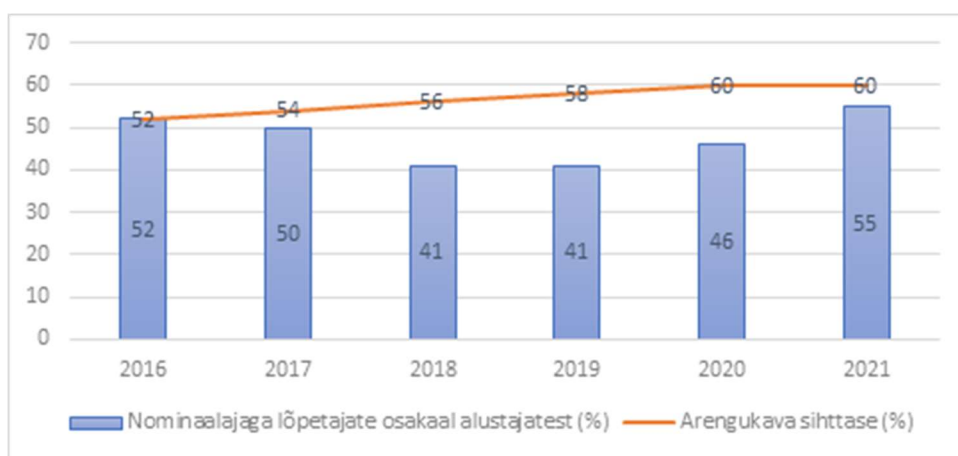
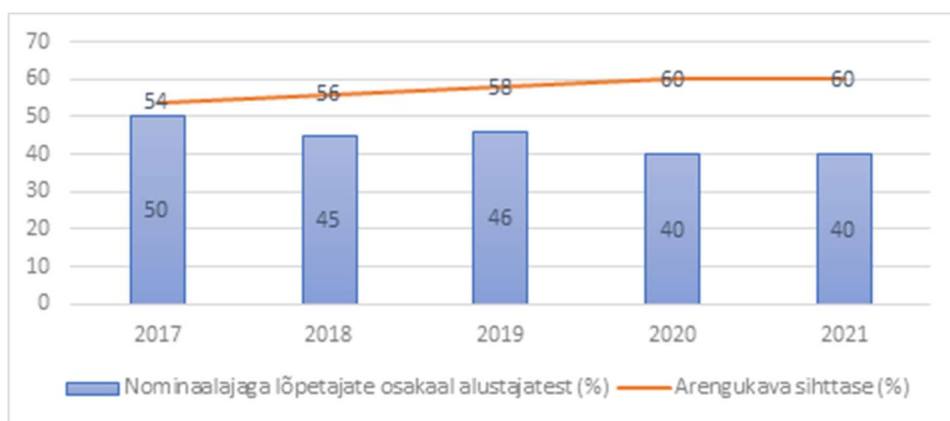
Juhtimine ja haldus	Personalispetsialist, tase 5, esmaõpe	Indrek Jänes,
	Projektijuhi assistent, tase 5, esmaõpe (kuni 2018)	ärinduse õppetooli juhataja
	Nooremprojektijuht, tase 5, esmaõpe (al 2019)	
	Ärikorralduse spetsialist, tase 5, esmaõpe	
	Väikeettevõtja, tase 5, esmaõpe	
	Meeskonnajuht, tase 5, jätkuõpe	
Turundus ja reklaam	Ostu- ja hankespetsialist, tase 5, jätkuõpe	Fredy Bogomolov,
	Ettevõtte õigustoimingute spetsialist, tase 5, jätkuõpe	administratiivtöö õppetooli juhataja
Turundus ja reklaam	Sotsiaalmeedia spetsialist, tase 5, esmaõpe	Indrek Jänes
	Turundusspetsialist, tase 5, esmaõpe	
	E-turundusspetsialist, tase 5, jätkuõpe	
Sekretäri- ja kontoritöö	Sekretär tase 5, esmaõpe	Fredy Bogomolov
	Õigusassistent, tase 5, esmaõpe	
Hulgi- ja jaekaubandus	Kinnisvaramaakler, tase 5, esmaõpe	
Tööoskused	Kvaliteedispetsialist, tase 5, esmaõpe	

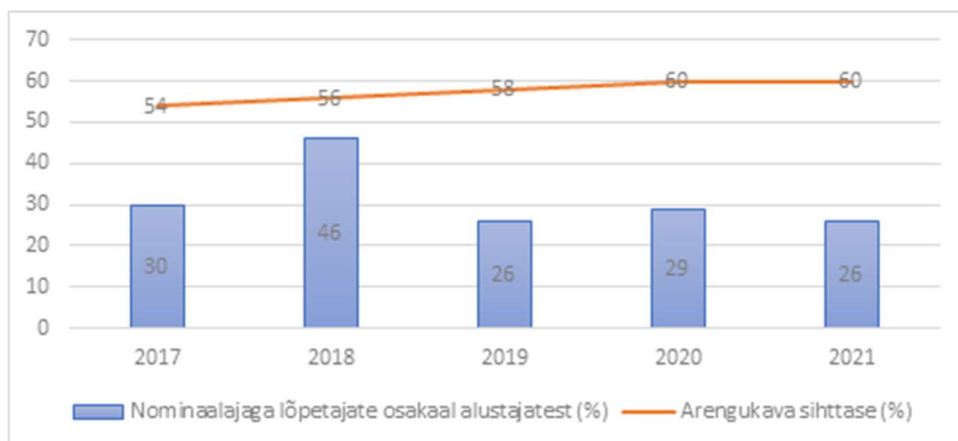
Tabel 2. Juhtimise ja halduse õppekavarühma õppekavad

Õppekava nimetus ja maht	EKRi tase	Kood EHISes	Õppe avamise aasta	Õppevorm	Link õppekavale
Personalispetsialist 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	124037	2013	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Projektijuhi assistent 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	124017	2013	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Nooremprojektijuht 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	203817	2019	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Ärikorralduse spetsialist 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	139237	2013	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Väikeettevõtja 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	139238	2013	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Meeskonnajuht 60 EKAPit	5. taseme jätkuõpe	199527	2018	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Ostu- ja hankespetsialist 60 EKAPit	5. taseme jätkuõpe	199539	2018	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Ettevõtte õigustoimingute assistent	5. taseme jätkuõpe	207657	2021	mittestatsionaar ne	Õppekava Õppekava rakenduskava

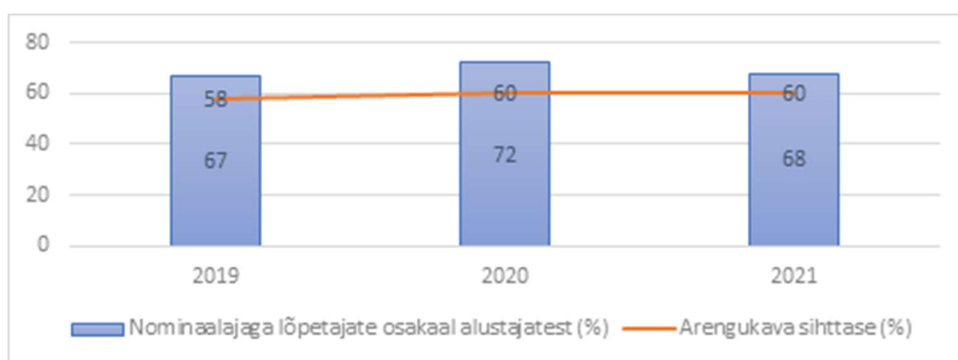
Juhtimise ja halduse ÕKRis toimub õpe seitsmel õppekaval, millest viis on esma- ja kaks jätkuõppe õppekava. Ärikorralduse spetsialisti erialal toimub õpe lisaks eesti õppekeele rühmadele ka vene ja eesti õppekeele rühmades (60% eesti ja 40% vene õppekeeles).

Õpinguid alustanud ja nominaalajaga lõpetanud õpilased juhtimine ja haldus õppekavarühmas

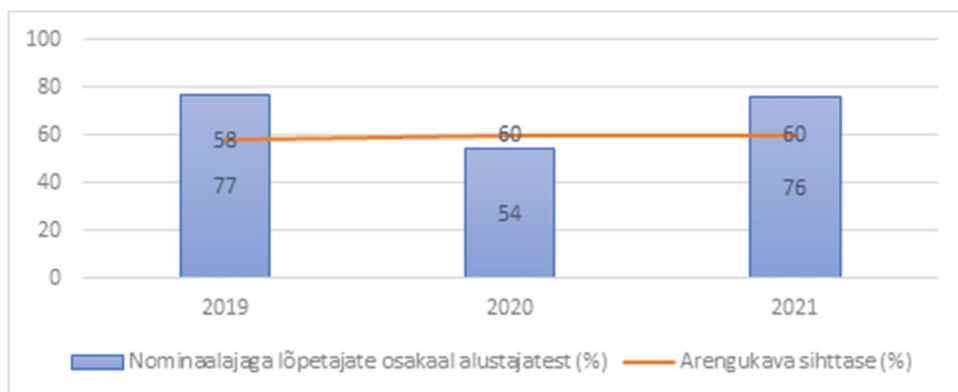
Joonis 1. Õppekava **personalispetsialist** nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)Joonis 2. Õppekavade **projektijuhi assistent** ja **nooremprojektijuht** nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)Joonis 3. Õppekava **ärikorralduse spetsialist** nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

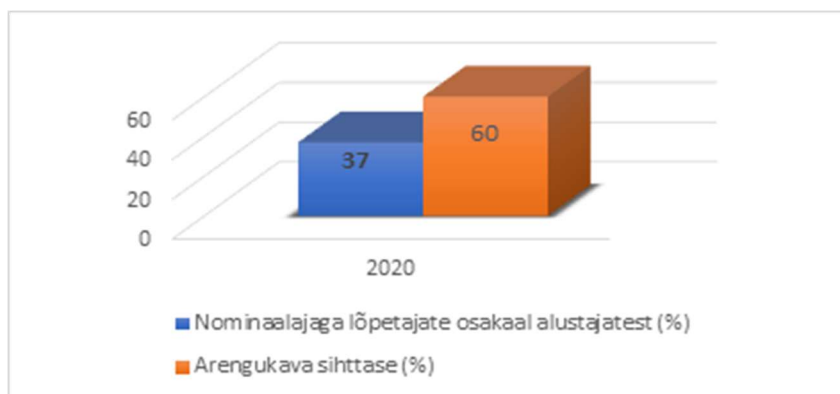
Joonis 4. Õppekava väikeettevõtja nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 5. Õppekava meeskonnajuht nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 6. Õppekava ostu- ja hankespetsialist nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 7. Õppekava **ettevõtte õigus-toimingute spetsialist** nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Esmaõppe õppekavadest on kõige kõrgem nominaalajaga lõpetajate protsent alustajatest personalispetsialisti õppekaval (57%), järgnevad projektijuht (50%) ja ärikorraldus (44%). Väikeettevõtja õppekava eristub tunduvalt madalama nominaalajaga lõpetajate protsendiga (31). Eneseanalüüsi aruande põhjal saab öelda, et kool on probleemi teadvustanud ja näeb selle lahendamiseks vajadust teha muudatusi sisseastumise protsessis ning analüüsida õpilaste tagasisidet ja teha õppes muudatusi vastavalt selle tulemustele.

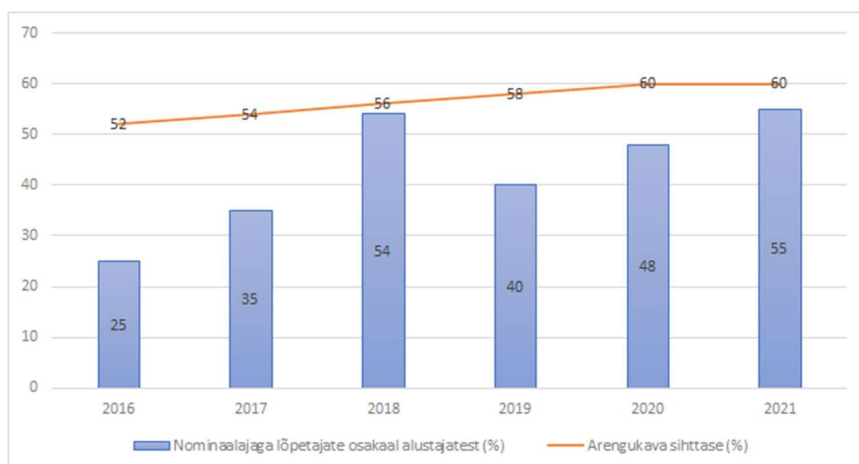
Jätkuõppekavadel Meeskonnajuht ning Ostu- ja hankespetsialist, mida on õpetatud 3 aastat, on nominaalajaga lõpetanute keskmine protsent suhteliselt kõrge (69). Ettevõtte õigustoimingute spetsialisti jätkuõppe õppekava on rakendatud ühel korral 2019. aastal ja nominaalajaga lõpetas siis tunduvalt vähem kui teistel selle ÕKRI jätkuõppekavadel – 37% alustanutest.

Tabel 3. Turunduse ja reklaami õppekavarühma õppekavad

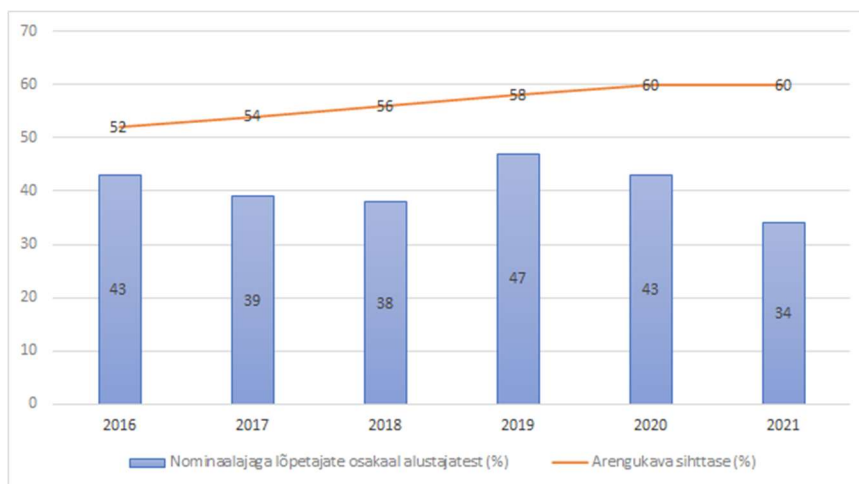
Õppekava nimetus ja maht	EKRi tase	Kood EHISes	Õppe avamise aasta	Õppevorm	Õppekava ja rakenduskava link
Sotsiaalmeedia spetsialist 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	131778	2014	mittestatsionaarne	Õppekava Õppekava rakenduskava
Turundusspetsialist 150 EKAPit	5. taseme esmaõpe	123937	2013	mittestatsionaarne	Õppekava Õppekava rakenduskava
E-turundus-spetsialist 60 EKAPit	5. taseme jätkuõpe	199538	2018	mittestatsionaarne	Õppekava Õppekava rakenduskava

Turunduse ja reklaami õppekavarühmas on rakendatud kolm õppekava, millest kaks on esma- ja üks jätkuõppe õppekava. Kui esmaõppe õppekavasid on rakendatud juba alates 2013. ja 2014. aastast, siis jätkuõppe õppekava on tunduvalt hilisem – õpe avati 2018.

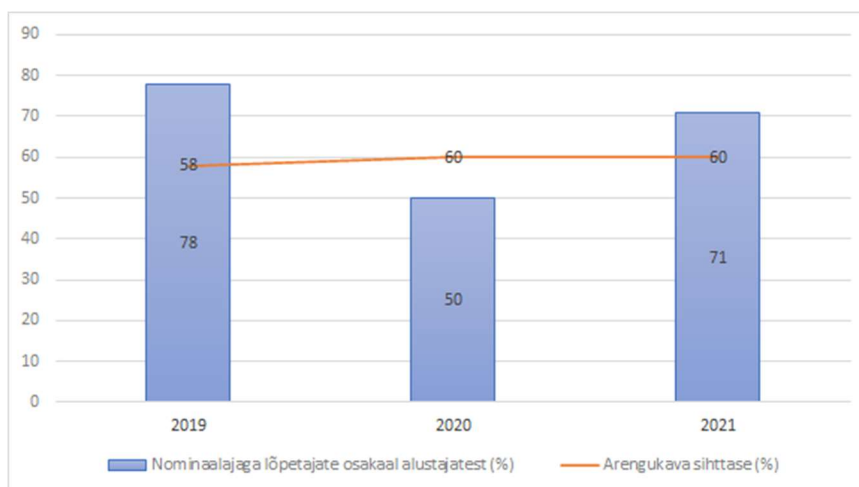
Õpinguid alustanud ja nominaalajaga lõpetanud õpilased turunduse ja reklaami õppekavrites

Joonis 8. Õppekava sotsiaalmeedia spetsialist nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 9. Õppekava turundusspetsialist nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 10. Õppekava e-turundusspetsialist nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Turundusspetsialisti erialal õpib võrreldes teiste erialadega kõige rohkem õppijaid. Õppeaastas võetak vastu keskmiselt 2-3 eesti õppekeelega õpperühma ning üks osaliselt vene õppekeelega rühm. Turundusspetsialisti õppekaval on nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest kõikuv, jäädes 34 ja 47% vahele.

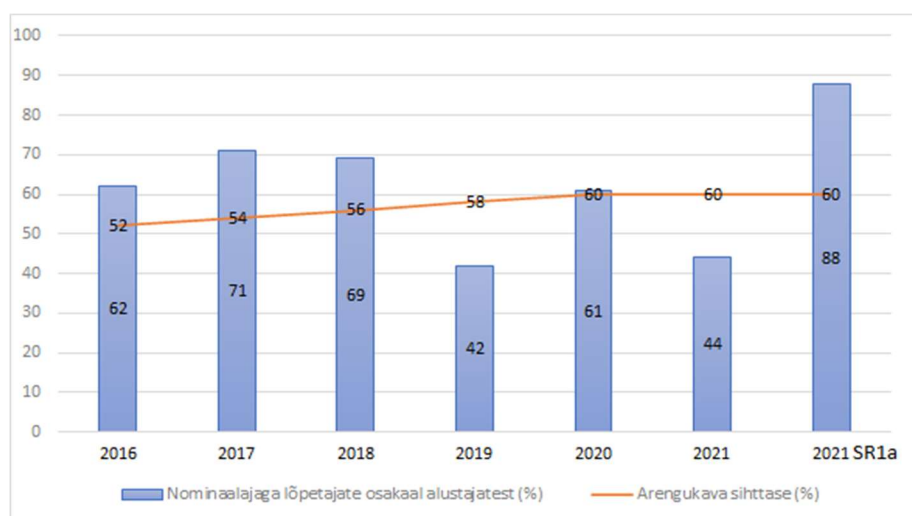
Sotsiaalmeedia spetsialisti õppekaval on lõpetajate osakaal alustanutest tõusutrendis, olles kerkinud 25%lt 2014.a 55%ni 2019.a. E-turundusspetsialisti jätkuõppekaval on nominaalajaga lõpetajate osakaal keskmiselt 66%, mis on suurem kui esmaõppe õppekavadel.

Tabel 4. Sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühma õppekavad

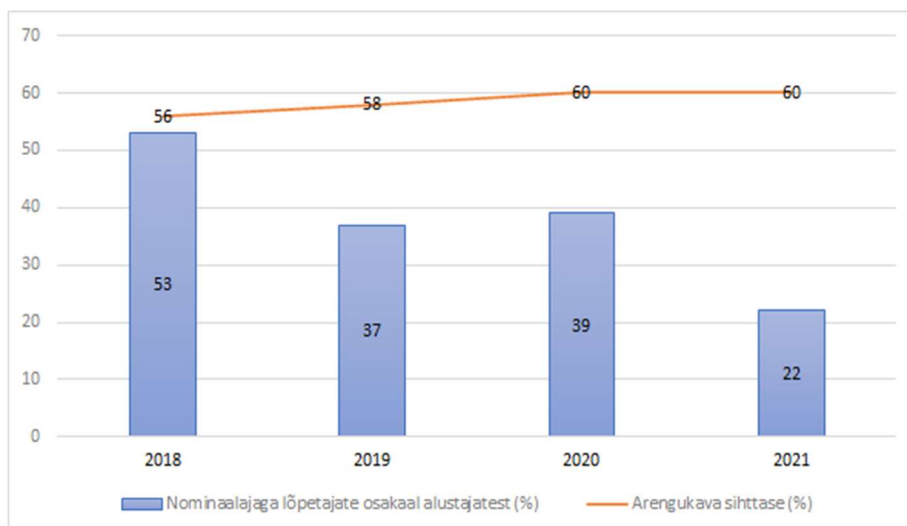
Õppekava nimetus ja maht	EKRi tase	Kood EHISes	Õppe avamise aasta	Õppevorm	Õppekava ja rakenduskava link
Sekretär 120 EKAPit (kuni 2019)	5. taseme esmaõpe	127779	2013	mittestatsio naarne	Õppekava
Sekretär 60 EKAPit (al2020)	5. taseme esmaõpe	215063	2020	mittestatsio naarne	Õppekava 2021/2022 rakenduskava
Õigusassistent 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	123937	2013	mittestatsio naarne	Õppekava Õppekava rakenduskava

Sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühmas toimus kuni 2019. a vastuvõtt sekretäri eriala õppekavale mahuga 120 EKAPit; alates 2020.a on sekretäri eriala õppekava mahuks 60 EKAPit. Muudatuse tingis tööturu nõudlus ja õppijate tagasiside, mille põhjal on lühem õppeaeg töötamise kõrvalt õppides parem, see omakorda vähendab väljalangevust. Lisaks sekretäri õppekavale rakendatakse õppekavarühmas ka õigusassistenti eriala õppekava mahuga 120 EKAPit.

Ülevaade õpinguid alustanud ja nominaalajaga lõpetanud õpilastest sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühmas

Joonis 11. Õppekavade sekretär ja sekretär(SR1a) nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Joonis 12. Õppekava õigusassistent nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

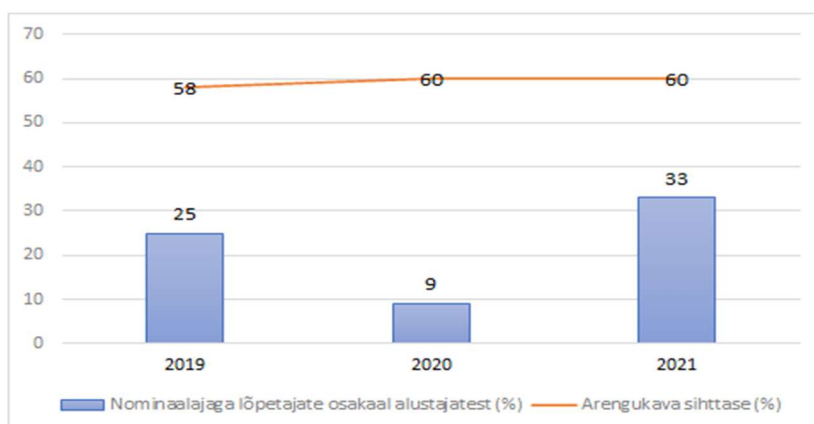
Sekretäri eriala õppekava mahu vähendamine ja õppeaja lühendamine on esimese aasta andmete põhjal tuntavalt tõstnud nii alustajate arvu kui ka nominaalajaga lõpetajate osakaalu. Õigusassistendi eriala õppekaval oli lõpetajate osakaal ainult õppekava rakendamise esimesel aastal üle poole alustajatest, hiljem on jäänud alla 40%, 2019.a oli koguni 22%.

Tabel 5. Hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühma õppekava

Õppekava nimetus ja maht	EKRi tase	Kood EHISes	Õppe avamise aasta	Õppevorm	Õppekava ja rakenduskava link
Kinnisvaramaakler 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	161137	2017	mittestatsionaarne	Õppekava Õppekava rakenduskava

Hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühmas on rakendunud üks õppekava: kinnisvaramaakler.

Ülevaade õpinguid alustanud ja nominaalajaga lõpetanud õpilastest hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühma õppekaval

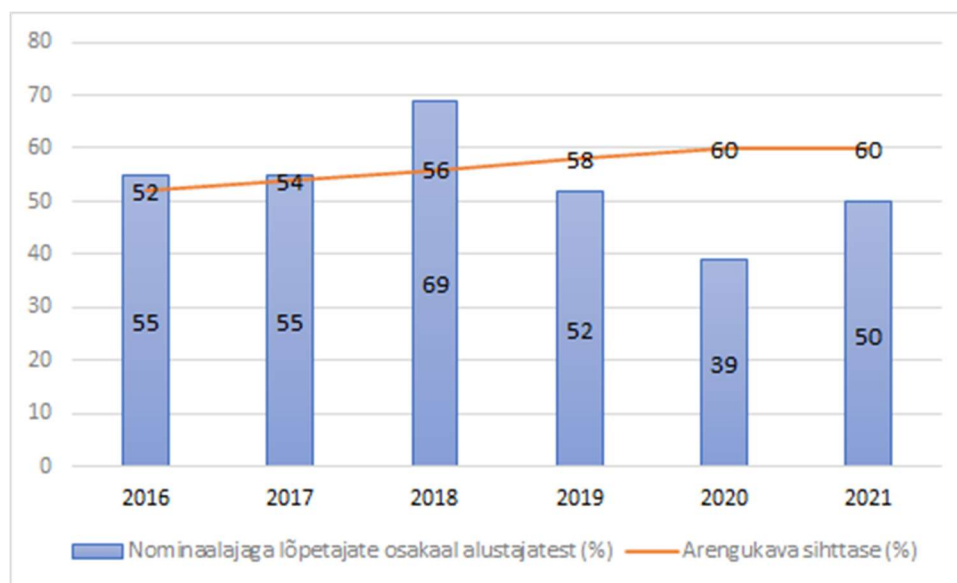
Joonis 13. Õppekava kinnisvaramaakler nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühma kinnisvaramaakleri eriala õppekaval on lõpetajate osakaal alustanutest olnud madalam kui teiste hinnatavate õppekavarühmade õppekavadel, jäädes vahemikku 9-33%. Kool on probleemi teadvustanud ja 2020. a ellu kutsunud õppekvaliteedi tõstmise projekti kinnisvaramaakleri erialal, mis hõlmab nt mitut õppeteemat ja kompetentsi siduvate õppeülesannete loomist ja läbimõeldumat ettevalmistust kutseksamiks, sh kutseeksami proovieksami läbiviimist. Vestlustel osalenud õpilaste ja õpetajate sõnul on väljalangevuse põhjuseks ka õpilaste ebarealistlikud ootused ja ebaselge ettekujutus erialast. Vestlustel osalenud töid välja, et kinnisvaramaakler on sisuliselt ettevõtja, kel puudub kuupalk ja sissetulek sõltub müügitöö edukusest ning sellega ei oska paljud sisseastujad arvestada.

Tabel 6. Töösukste õppekavarühma õppekava

Õppekava nimetus ja maht	EKRI tase	Kood EHISes	Õppe avamise aasta	Õppevorm	Õppekava ja rakenduskava link
Kvaliteedispetsialist 120 EKAPit	5. taseme esmaõpe	127777	2014	mittestatsioon aarne	Õppekava Õppekava rakenduskava

Ülevaade õpinguid alustanud ja nominaalajaga lõpetanud õpilastest töösukste õppekavarühma õppekaval

Joonis 14. Õppekava kvaliteedispetsialist nominaalajaga lõpetajate osakaal alustajatest (%)

Kvaliteedispetsialisti õppekaval on alustajate arv olnud stabiilne nagu ka lõpetajate osakaal, mis on keskmiselt pisut üle 53%.

3. Juhtimise ja halduse; turunduse ja reklaami; sekretäri- ja kontoritöö; hulgi- ja jaekaubanduse ning töösüsteemide õppekavarühmade analüüs hindamisvaldkondade lõikes

Hindamisvaldkonnad on:

- õppekavad ja õppekavaarendus,
- õppimine ja õpetamine,
- õpetajad.

3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus

Hindamiskriteeriumid

1. Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust;
2. Õppekavade moodulite rakenduskavades on õpe kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

Analüüs

Õppekava arendusstrateegia

Kooli arengukava üldeesmärk on pakkuda õppijatele kvaliteetseid, elukestvale õppele orienteeritud, paindlikke ja mitmekesiste valikutega kutseõppevõimalusi, mis vastavad tööturu arenguvajadustele. Õppekava koostamise eesmärk lähtub eneseanalüüsi põhjal tööturul puudevate või ebapiisavalt esindatud spetsialistide koolitusvajadusest ja seda kinnitatakse ka koolijuht, tuues välja põhimõtte: õpetame seda, mille järele on nõudlus. Selle põhimõtte rakendamisega käib vajadusel kaasas uute pädevate õpetajate otsimine, ei jääda kinni olemasolevate õpetajate pädevustesse. Kooli eneseanalüüsi andmetel on perioodil 2015-2020 avatud 16 õppekava. TMK kõik õppekavad on 5. taseme õppekavad, mis on suunatud keskastme spetsialiste ettevalmistamisele administratiivtöö tasandil. Kõik õpilased on vähemalt keskharidusega täiskasvanud. Koolijuhi sõnul on otse gümnaasiumist kooli õppima tulijaid 10-15%, ülejäänutel on juba töökogemus ning sageli ka pikem haridustee selja taga.

Lisaks uute tasemeõppe esmaõppe õppekavade arendamisele on kool strateegiliselt võtnud sihikule ka jätkuõppekavade ja täienduskoolituste arenduse, luues sel viisil paindlikke õpiteid ja elukestva õppe võimalusi nii esmaõppe läbinutele kui ka töömaailmast sisenevatele isikutele. Hinnatavates õppekavarühmades on rakendatud neli jätkuõppekava: meeskonnajuhi, ostu- ja hankespetsialisti ning ettevõtte õigustoimingute assistendi erialadel juhtimise ja halduse ÕKRis ja e-turunduse spetsialisti õppekava turunduse ja reklaami ÕKRis.

Kõik kooli õppekavad on rakendatud mittestatsionaarses õppevormis. Statsionaarset koolipõhist õppevormi on koolis püütud rakendada, kuid see pole õnnestunud, sest see õppevorm ei sobi täiskasvanud õppijatele. Statsionaarne töökohapõhine õpe on reguleeritud kooli õppekorralduseeskirjas, kuid seda õppevormi ei ole koolis rakendatud. Infoportaali Haridussilm andmetel ärinduse, halduse ja õiguse valdkonna Eesti keskmine näitaja statsionaarse töökohapõhise õppevormi rakendamisel kutseõppeasutustes oli aastatel 2019. a 12,2% ja 2020. a 8,1%. Komisjoni

hinnangul võiks kool uurida, kas õpilastel ja tööandjatel oleks huvi ja vajadust statsionaarse töökohapõhise õppe rakendamise järele, mis võiks luua lisavõimaluse õppes osalemiseks. Statsionaarses-töökohapõhises õppes oslevate õpilaste osakaal õpilaste koguarvust on üksiti ka kvaliteedinäitaja, millega arvestatakse kutseõppeasutuste tulemusrahastamisel (osakaaluga 10% kogumahust).

Uute õppekavade väljatöötamine

Õppekavaarendus lähtub tööturu vajadustest, mille kohta saab kool infot ühelt poolt OSKA raportitest, töötukassa tööjõuvajaduse baromeetri prognoosidest, Eesti elukestva õppe strateegiast jms programmistest dokumentidest ja teiselt poolt sotsiaalpartnerite (liitude, erialanõukogude, ametkondade, organisatsioonide) sisendist. Vestlustel õppetoolide juhtide ning õpetajatega leidis kinnitust, et uute õppekavade arendamise algatus võib tulla nii sotsiaalpartneritelt kui ka kooli töötajatelt. Esimesel juhul pöörduvad sotsiaalpartnerid kooli poole, sest on vajadus mingi eriala spetsialistide koolitamise järele. Teisel juhul tuleb idee kas õppetooli juhataja või õpetajate poolt, kes enamasti on samuti eriala spetsialistid ja töömaailma vajadustega hästi kursis. Sotsiaalpartneritega koostöös on valminud juhtimise ja halduse ÕKRi õppekavad „Meeskonnajuht“ (Selver AS, ABC Grupi AS ja Orkla Eesti ASiga) ja „Ettevõtte õigustoimingute spetsialist“ (EVEAga) ning turunduse ja reklaami ÕKRi õppekavad „Sotsiaalmeedia spetsialist“ (turundusagentuuriga Toplink OÜ), „Turundusspetsialist“ (Saarioinen Eesti OÜ, Swedbank AS, Digiturunduse OÜ) ja „E-turundusspetsialist“ (Selver AS, Archlight OÜ, DF OÜ ja Digiturundus OÜ-ga). Oma kooli õpetajate initsiatiivil alustati nt turunduse ja reklaami õppekavarühmas üritusturunduse spetsialisti eriala jätkuõppe õppekava arendust. Covid-19 pandeemia tõttu jäi õppekava rakendamine toppama, kuna ürituste korraldamine oli pigem pausil. Olukorra normaliseerumisel on kool valmis õppekava rakendama nii jätkuõppe õppekavana kui ka täienduskoolitusena. Kooli õpetajate hulgas on ka töötukassa esindaja, kes omakorda toob kooli infot tööjõu vajadustest. Mõlemal juhul toimuvad järgmise sammuna konsultatsioonid kooli ja töömaailma esindajate vahel, kaasatud on kooli nõunike kogu. Koostööd tehakse ka teiste koolidega, näiteks juhtimise ja halduse õppekavarühma õppekava „Meeskonnajuht, tase 5“ idee sündis koostöös Tallinna Ehituskooliga. Arenduse käigus arusaam võimalikust õppekavast laienes ja algselt ehitussektori jaoks mõeldud meeskonnajuhhi õppekavast sai laiem meeskonnajuhhi eriala õppekava.

Koolitusvajaduse defineerimisel määratleb õppekava arendusmeeskond nii kompetentsid kui ka tööturu jaoks optimaalse spetsialistide arvu. Vastavalt tööturu vajadustele võib kool õppekavasid rakendada ka lühiajaliselt või mitte igal aastal, näiteks juhtimise ja halduse ÕKRi jätkuõppe õppekava „Ettevõtte õigustoimingute spetsialist“ ja sekretäri- ja kontoritöö ÕKRi õppekava „Andmekaitsespetsialist“, kus õpe toimus ühel õppeaastal (2017/18).

Õppekava väljatöötamiseks moodustatakse töörühm, mille tööd juhib õppetooli juhataja. Õppekava avamise osas kuulatakse ära kooli nõukogu ja nõunike kogu arvamus. Õppekava projekt esitatakse hinnangu saamiseks valdkonnas tegutsevatele ettevõtetele ja liitudele, kelle hinnangute alusel täiendab töörühm vajadusel õppekava projekti. Õppekava väljatöötamine võtab keskmiselt seitse kuud (töörühma koosolek toimub iga 2-3 nädala tagant).

Üldjuhul valmivad õppekavad kutsestandardi alusel, nt personalispetsialist, nooremprojektijuht, ärikorralduse spetsialist, väikeettevõtja, sekretär, õigusassistent, kinnisvaramaakler, kvaliteedi-spetsialist.

Komisjoni hinnangul on uute õppekavade väljatöötamise protsess süsteemne, koostöine ja juhitud. Lähtutakse tööturu vajadustest, kaasatakse õpetajaid, erialaspetsialiste ja sotsiaalpartnereid; õppekava töörühma juhib õppetooli juhataja.

Täiendusõppe õppekavade arendus

Kool on perioodil 2017-2020 korraldanud hinnatavates ÕKRides 68 täiskasvanutele suunatud **täiendusõppekursust**. Kõige rohkem kursusi toimus juhtimise ja halduse õppekavarühmas (47 kursust,

õppe läbinud 683 õppijat) ning sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühmas (19 kursust, õppe läbinud 406 õppijat). Hulgi- ja jaekaubanduse ning tööskuste õppekavarühmades täienduskoolitusi aruandeperioodil pakutud ei ole.

Rohkete koolitustega esindatud õppekavarühmade kursused on olnud üldjuhul tellitud ja finantseeritud Euroopa Sotsiaalfondi poolt ja seega osalejatele tasuta, mis kindlasti on kaasa aidanud rohkearvulisele osalusele. Turunduse ja reklaami ÕKRis tasusid osavõtjad täienduskoolituse kursuste eest ise, toimus kaks kursust ja lõpetas 14 õppijat. Vestlusel arendusspetsialistiga selgus, et osaliselt on turunduse ja reklaami ÕKRiga seotud täienduskoolitused paigutatud juhtimise ja halduse ÕKRi alla, kuna koolituste sihtrühm on väikeettevõtjad. Sellised koolitused on nt turunduse baaskursus väikeettevõtjale ja äritegevuse arendamine sotsiaalmeedias. Seega on turunduse ja reklaami ÕKRiga seotud täienduskoolitusi olnud tegelikult rohkem kui kaks. Eneseanalüüsi põhjal soovib kool luua rohkem võimalusi turunduse- ja reklaamialasteks täienduskoolitusteks. Turunduse- ja reklaamivaldkond on kiiresti arenev ja seal on olemas täienduskoolituse vajadus. Valdkonnas täienduskoolituste pakkumine toetab õppijatele elukestva õppe võimaluste loomist ja ühtlasi aitab tutvustada tasemeõppe võimalusi antud valdkonnas. Mitmekesiste õppimisvõimaluste loomine on kooli strateegiline eesmärk. Kooli 2016-2021 arengukavas on samuti toodud, et lisaressursside hankimise ühe vahendina nähakse tasuliste täienduskoolituste pakkumist. Vestlustel kooli juhtidega ja arendusspetsialistiga toodi välja, et tasulist koolitust väärrika tasu eest on keeruline korraldada, kuna Tallinna koolitusturg on välja kujunenud, õppijatel on ootus tasuta koolituseks ja koolitajad on hõivatud samasisuliste koolitustega ning on oma senisele tööandjale lojaalsed. Koolijuhi sõnul jätkavad nad võimaluste otsimist koolituste pakkumiseks.

Õppeaastal 2021/22 võttis kool esmakordselt vastu õppijaid kahele täiendusõppe õppekavale: juhtimise ja halduse ÕKRis müügijuht (48 EKAP) ja sekretäri- ja kontoritöö ÕKRis õiguslane täienduskoolitus kohalike omavalitsuste teenistujatele (60 EKAP). Kooli kodulehe ja vestluste põhjal on vastuvõtt neile õppekavadele olnud edukas ja rühmad on avatud. Vestlusel tõi õppetooli juhataja välja, et algselt oli müügijuhi õppekava planeeritud jätkuõppe õppekavana, kuid kuna tasemeõppe õppekava väljatöötamise ja kinnitamise protsess on aeganõudev, otsustati pakkuda õpet täienduskoolitusena. Müügijuhi õpe on korraldatud õhtuse õppena ning õiguslane täienduskoolitus kohalike omavalitsuste teenistujatele sessioonõppena.

Komisjon toetab kooli plaani leida võimalusi tasuliste täienduskoolituste pakkumiseks. Täienduskoolituste pakkumine on kooli üks põhimäärusest tulenev ülesanne, ja aitab kaasa kooli strateegilise eesmärgi täitmisele, pakkudes elukestva õppe võimalusi, sh tasemeõppe lõpetanute jätkukoolitusele täiendusõppes. Lisaks aitab täienduskoolituste pakkumine koolil hankida lisaressursse oma eesmärkide täitmiseks.

Olemasolevate õppekavade arendamine

Olemasolevate õppekavade arendamine on pidev protsess, mis lähtub muutustest töömaailmas ja osapoolte tagasisidest. Õppetooli juhataja eestvedamisel ning õppetööaudiitori, arendusspetsialisti, õppekava arendajate kaasamisega uuendati 2019-2021 kõiki kooli õppekavasid ja/või rakenduskavasid. Muudatuste vajadus kaardistati õpilaste, õpetajate, tööandjate ettepanekute ja tagasiside ning muutunud kutsestandardite põhjal. Näiteks sekretäri- ja kontoritöö ÕKRi õigusassistendi õppekava muudatused 2020/21 õppeaastast tulenesid kutsestandardi muutusest aastal 2019. Varasema kolme kompetentsi asemel on nüüd kaks, senised "Õigusteenuse administreerimine" ja "Õigusdokumentide jõustamine" liideti üheks ning kompetents sai uue nimetuse "Õigusteenuse toetamine". Läbivad kompetentsid on asendatud üldoskustega. Samuti muudeti 2020. a seoses kutsestandardi muudatustega tööskuste ÕKRi kvaliteedispetsialisti õppekava. Kõikides kutseõppe õppekavades tehti muudatus riiklikul tasemel, asendades moodul „Karjääri planeerimine ja ettevõtetus“ töömaailma vaatest sisukama mooduliga „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“. Sekretär, tase 5 õppekava muutmiseks tuli sisend võrgustiku koostumistelt, kus koostöös kutseandja, koolide esindajate ja

tööandjatega leiti, et kompetentsid on võimalik omandada väiksema õppemahu ning lühema õppeperioodi jooksul ning 2020. a toimus vastuvõtt juba 1-aastasele õppekavale (60 EKAP). Muudatusi **turundusspetsialisti** õppekavas tingisid muutused töömaailmas ja ühiskonnas üldiselt: sotsiaalmeedias võrgustunud tarbijaühiskond, reklaamimine erinevates kanalites, fotograafia ja droonivõtete roll ja tehniliste oskuste arendamise vajadus, teenuste ostmine ja pakkumine turunduses, mis kõik on uuendatud õppekavas sisse toodud eraldi teemadena.

Alates 2018/19. õa nimetab direktor õppetooli juhataja ettepanekul igale registreeritud õppekavale **vastutav(ad) arendaja(d)**, kes on töömaailma eksperdid. Vastutava arendaja ülesanne on nõustada õppekava arendust, tehes konkreetseid ettepanekuid muudatuste kohta ja tuues töömaailma arengud õppetöösse. Näiteks on 2019.a vastutava arendaja ettepanekul nooreprojektijuhi õppekava moodulite rakenduskavas toodud sisse projektijuhtimise keskkondade ning majandusarvestuse teemad, vähendades aktuaalsuses kaotanud teemade mahtu. Õppekava arendajate nimed on toodud kooli kodulehel. Töömaailma arengutega kursis olemiseks on kool lisaks õppekavaarendajate rakendamisele ka mitmete organisatsioonide liige, nt Eesti Personalitöö Arendamise Ühing, Eesti Juhi Abi Ühing, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Kvaliteediühing, Eesti Projektijuhtimise Assotsiatsioon. Nimetatud organisatsioonid on olnud kaasatud vastavate õppekavade arendusse, nt Eesti Juhi Abi Ühing sekretäri ja õigusassistendi õppekavade arendusse. 2020. aastast on koostööd tehtud sotsiaalmeedia spetsialisti ja turundusspetsialisti eriala arendamisel Turundajate Liiduga.

Õppekava arendamisele annab sisendi ka **õpilaste ja vilistlaste tagasiside**. Õpilaste tagasisideküsitlused ÕISis on kohustuslikud. Vestlustel rääkisid õpilased, et nad ei näe ÕISis oma tulemusi, kui pole andnud lõppenud teemale või moodulile tagasisidet. Kirjaliku tagasiside juures on võimalik peale numbriliste hinnangute lisada ka avatud vastusena kommentaare. Vestlustel osalenud õpilased tõid välja, et tagasiside kohustuslikuks tegemine ei pruugi olla parim viis selle kogumiseks, kuna paljudel õpilastel ei ole motivatsiooni ega aega sellesse süveneda ja klõpsitakse suvalisi numbreid. Nii õpilased kui õpetajad rõhutasid vestlustel, et on olemas ka õpetajale suulise tagasiside andmise võimalus. Hea näitena suulise tagasiside küsimisest tõi vestlusel osalenud õpilane välja meetodi, kus mooduli lõpus oodatakse vastust küsimustele „Mis meeldis?“ ja „Mida teeksid minu asemel teisiti?“ Vastused arutatakse paarides läbi ja esitletakse. Õpetaja saab siit tagasisidet ennekõike õppemeetodite kohta, mida arvestada ning viia töö- ja rakenduskavadesse. Õpilased olid teadlikud, et võivad õppega seotud probleemide korral pöörduda ka õppetooli juhataja poole või õppeosakonda. Näiteks hulgi- ja jaekaubanduse ÕKRI **kinnisvaramaakleri** eriala vilistlane kinnitas, et õpilaste tagasiside põhjal muudeti nii teemade järjekorda kui õppe sisu; turunduse ja reklaami ÕKRI **sotsiaalmeedia spetsialisti** õppekava vilistlase sõnul muutus pärast tagasisidet õpetaja meetodite valik ja õpilased said aru, et nende tagasisidet oli kuulda võetud. Juhtimise ja halduse ÕKRI õpetajate vestlusel toodi välja suuline arutelu kui kõige põhilisem, kiirem ja tõhusam tagasiside saamise viis, mis võimaldab asjalikke muudatusettepanekuid koheselt ellu viia. Näiteks muudeti **väikeettevõtja ja turundusspetsialisti** õppekavadel teemade järjekorda loogilisemaks.

Vilistlased hindasid kõrgelt võimalust uute, alles esimest aastat rakendunud õppekavade puhul õppetooli juhatajale ja õppekava arendajale tagasisidet anda. Nad ütlesid, et tundsid end õppekava tagasiside vestlustel vabalt, kuna õpetajaid polnud juures, ja tekkis elav diskussioon. Õpilased ja vilistlased kinnitasid vestlustel komisjoniga, et nad tundsid, et õppekavasid tõesti tahetakse arendada ja nende tagasisidet hinnatakse. Nad leidsid vestlustel, et nt ärinduse õppetooli juhatajale on tagasisidet õppetöö kohta lihtne anda ja seda arvestatakse. Infovahetust peeti operatiivseks ja öeldi, et muudatused viiakse võimalusel sisse veel samal või siis järgmisel õppeaastal. Ka kool oma eneseanalüüsi aruandes peab väga oluliseks ja õppekavaarenduse seisukohalt oma tugevuseks, et vajalikud muudatused rakenduvad kohe, st juba käimasolevas õppes. Näiteks 2021/22 õppeaastast muudetud **turundusspetsialisti** õppekava muudatused rakendusid osaliselt ka juba II kursuse õppes. Näiteks viidi sisse uued teemad „Fotograafia“, „Veebilehestike haldamine ja veebianaalüütika programmid“ ning „Tarbimispsühholoogia“.

Kool järgib õppekava arenduses pideva parendamise põhimõtet. Kogutakse nii kirjalikku kui ka suulist tagasisidet, seda analüüsitakse ja kasutatakse parendustegevusteks. Samuti on õpilastel teada, kuhu ja kelle poole pöörduda, kui nad soovivad anda spontaanselt tagasisidet õppe kohta. Parendused viiakse õppekavadesse ja õppekava moodulite rakenduskavadesse sisse kiiresti ja rakendatakse võimalusel juba käimasolevas õppes. Komisjoni hinnangul täiendavad formaalne ja mitteformaalne tagasiside üksteist ning mõlema kogumine ja analüüsimine on parenduste kavandamiseks oluline. Komisjon tunnustab kooli selle eest, et toimib nii õpilastelt kohustusliku kirjaliku tagasiside kogumise süsteem kui ka suulise mitteformaalse tagasiside kogumine vestluste käigus.

Sisendeid õppekava arendamiseks koguvad õppetooli juhataja ja õppetööaudiitor. Andmeid analüüsitakse ja tulemusi tutvustatakse **õppekava arenduskoosolekul**, mida juhivad õppetooli juhataja. Muudatuste tegemisel võetakse arvesse nii õpilaste tagasisidet, tööandjate ja õpetajate ettepanekuid kui ka kutse- ja lõpueksami tulemuste analüüsi. Näiteks vestlusel õpetajatega selgus, et maakleri eriala eksami tulemuste põhjal olid nõrgaks kohaks seadusi puudutavad teemad ning neile anti rakenduskavas rohkem mahtu. Õpetajad teevad ettepanekuid õppesisu uuendamiseks lähtudes nii oma kogemusest kui ka õpilastelt saadud tagasisidest.

Õppekava arenduskoosolekul osalevad peale õppetooli juhataja ja õppekava arendaja(te) ka erialaõpetajad ja tööandjate esindajad. Komisjon tutvus õppekavade arenduskoosolekute protokollidega ja sedastas, et protokollide sisukus ja võimalus kasutada neid õppekavaarenduse sisendina on kõikuv.

Eneseanalüüsi aruande põhjal on arenduskoololekute protokollid arendusvaldkondade määratlemise ja parendustegevuste kavandamise aluseks. Erialade arenduskoosolekute protokollid, millele on lingid eneseanalüüsi aruandes, on hiljemalt 2020. aastast, need on põhjalikud ning sisaldavad ettepanekuid nii õpilastelt kui õpetajatelt. Protokollid ei sisalda alati infot selle kohta, millised ettepanekud otsustati õppekavadesse või rakenduskavadesse sisse viia, mis aja jooksul, kelle poolt. Näiteks on **juhtimise ja halduse ning turunduse ja reklaami** ÕKRide kohta eneseanalüüsi vastavates tabelites (Tabel 54, 55) kirjas, et kavandatud tegevustena viiakse sisse kokkulepitud muudatused vastavalt arenduskoosolekute ettepanekutele. Millised muudatused konkreetselt kokku lepiti ja ellu viiakse, ei ole kirjas ei protokollides ega kavandatud tegevuste all. Samuti puudub tehtud muudatuste tulemuslikkuse analüüs. Hea näide otsuste sõnastamisest on siiski juhtimise ja halduse ÕKRis nt meeskonnajuhi eriala 2019. a arenduskoosoleku protokoll ning konkreetsete tegevuste planeerimisest personalispetsialisti õppekava arendusprojekti raames toimunud arenduskoosolekud, kus igal tegevusel on konkreetne vastutaja.

Sekretäri- ja kontoritöö õppekavarühma sekretäri eriala õppekava arenduskoosolekute protokollid olid olemas ainult 2016. ja 2017. a kohta. Need olid küll ülevaatlilikud ja põhjalikud, kuid puudusid 2018, 2019 ja 2020 protokollid. Sama õppekavarühma õigusassistendi õppekava arenduskoosolekute protokollid olid väga põhjalikud, kuid 2020. a protokollis on toodud vaid teemad. Ei selgu muudatuste põhjus, mida otsustati, kes ja millal muudatused sisse viib. Sama probleem ilmneb ka töösüste ÕKRI kvaliteedispetsialisti eriala arenduskoosolekute protokollidest.

Hea näide on **hulgi- ja jaekaubanduse** ÕKRI kinnisvaramaakleri õppekava arenduskoosoleku protokoll 2020.a, kus on fikseeritud kokkulepe järgmisele koosolekule kutsuda kutseandja esindaja tutvustama kutseeksami korraldust ja sisu, et saaks seda õppetöös kasutada. Hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühma kinnisvaramaakleri eriala õpilaste tagasiside 2020/21 õa kohta näitab, et meetmed, mida rakendati õppekvaliteedi tõstmiseks, sh kutseeksami proovieksam, ning õppeteemade arenduskoosolekul kokku lepitud integreeritud ülesanded on õppekvaliteedi näitu tõstnud ja kutseeksami sooritajate tulemust parandanud.

Komisjon soovib arenduskoosolekute protokollides ära tuua konkreetsed otsused arenduskoosolekutel arutlusel olnud teemade ja ettepanekute osas, et oleks selge, mida konkreetselt õppekavades ja rakenduskavades muuta on otsustatud. Samuti soovib komisjon koosolekutel analüüsida eelnevate otsuste põhjal sisse viidud muudatusi ja järeldused protokollida.

Valikõpingute moodulite kavandamine ja valimise võimalused

Üldjuhul toimub I kursuse valikmoodulite valimine I kursuse I semestril ja II kursuse valikmoodulite valimine I kursuse II semestril. Õppetooli juhataja selgitab valikmoodulite teemade aktuaalsust ja olulisust. Valimine toimub Google Drive'i keskkonnas, mis annab võimaluse jälgida valikuprotsessi ja näha valituks osutunud mooduleid. Enim valitud moodulid kinnitatakse õpperühma valikmooduliteks. Vestlustel osalenud õpilased ja vilistlased tõid välja, et nende gruppides toimusid sisukad diskussioonid, et leida grupi jaoks parim valik.

Valikuvõimalused on õppekavades väga erinevad. Kui nt juhtimise ja halduse ÕKRI personalijuhi õppekava valikõpingud on kohustuslikud 18 EKAPi ulatuses ja valida on võimalik 12 mooduli vahel kogumahuga 34 EKAPit, siis väikeettevõtja õppekava sisaldab viis valikmoodulit, millest 3 (igaüks 8 EKAP) on keeleõppe moodulid ja 2 (igaüks 5 EKAP) on turundusega seotud moodulid. Kuna kohustuslik valik on 18 EKAPit, siis tegelikult on õpilastel võimalik valida 3 moodulit: et saada kokku nõutud EKAPid, tuleb võtta mõlemad turundusega seotud moodulid ja valik jääb ainult keeleõppe moodulite vahel. Eneseanalüüsis on kool välja toonud, et väikeettevõtja eriala õpilased on avaldanud soovi laiemaks valikuks erinevatest õppekavadest ja kool on plaaninud kaaluda võimalusi, kuidas saaks neid pakkuda.

Eneseanalüüsi põhjal toimub igal aastal õppekava arenduskoosolekul ka valikõpingute moodulite asjakohasuse hindamine tööturu ootuste vaates. Kui on vaja õppekavasse tuua teadmisi ja oskuseid uuel aktuaalsel teemal, siis kooli arendusmeeskond viib selle valikmoodulisse. Eneseanalüüsi aruandes on toodud muudatused valikmoodulites näiteks õppekavarühma **juhtimine ja haldus nooreprojektijuhi** erialal 2020/21.õa võrreldes eelmise, projektijuhi assistendi eriala õppekavaga. Varasema nelja valikmooduli asemel pakutakse kaheksa valikmoodulit, lisandunud on näiteks ettevõtlusõpe, terviseedendus, andmekaitse ja intellektuaalse omandi kaitse. 2021 lisati juhtimise ja halduse ÕKRI **ettevõtte õigustoimingute spetsialisti** õppekavasse valikmoodul rahapesu ja selle tõkestamise meetmed. 2021. a lisati **turunduse ja reklaami** ÕKRI **sotsiaalmeedia spetsialisti** õppekava moodulisse kommunikatsiooni korraldamine sotsiaalmeedias drooni kasutuse õpetus ning samal aastal soetas kool drooni.

Suurenenud on 2020/21. õa valikmoodulite valik ka **hulgi- ja jaekaubanduse** ÕKRI kinnisvaramaakleri õppekaval: seitsmelt kahetestkümne valikmoodulini. Näiteks on lisandunud valikmoodulid sissejuhatus maksundusse, kultuuridevahelised erinevused, kliendisündmuse korraldamine, pilvetehnoloogiad, turunduskommunikatsioon kinnisvarasektoris. Kinnisvaramaaklerite praktikaettevõtete juhendajad leidsid vestluses komisjoniga, et muudatused on olnud väga vajalikud ja juhtisid tähelepanu sellele, et kinnisvaramaakler on valdavalt ise endale töödandja. Seepärast soovitati süvendatumalt õpetada teatud teemasid või tõsta need valikmoodulite alt põhiõpingute moodulitesse: aja- ja enesejuhtimine, projekti juhtimise oskused (hetkel valikmoodul projektijuhtimine kinnisvarasektoris), enda äri alustamise alused (hetkel valikmoodul kinnisvaramaakler ettevõtjana), raamatupidamise algteadmised (hetkel valikmooduli kinnisvaramaakler ettevõtjana üks osa). Komisjoni hinnangul on õppekavades uuendatud valikmoodulite teemad aja- ja asjakohased.

Eneseanalüüsis on kool kirjutanud ja hinnatavate õppekavarühmade õppekavades, sh tööoskuste ÕKRI kvaliteedispetsialisti, juhtimise ja halduse ÕKRI personalispetsialisti, hulgi- ja jaekaubanduse ÕKRI kinnisvaramaakleri, sekretäri- ja kontoritöö ÕKRI sekretäri õppekavas on öeldud, et õpilasel on õigus valida valikmooduleid kooli teistest õppekavadest või teiste õppeasutuste õppekavadest kooli õppekorralduseeskirjas sätestatud korras. Vestlustel osalenud õpilastest osa ei olnud teadlikud õppekavas kirjeldatud võimalusest valida valikõpingute mooduleid teistest kooli õppekavadest või teiste õppeasutuste õppekavadest. Ka kooli õppekorralduseeskirjas ei ole sätestatud teiste õppeasutuste õppekavadest valikõpingute valimist. Küll aga võib kooli õppekorralduseeskirja põhjal õpilane valida valikmooduleid teistest Tallinna Majanduskooli õppekavadest vabade õppekohtade olemasolul vabakuulajana. See tähendab, et ta ei tee arvestust ja vabakuulajana läbitud valikmoodul n-ö ei lähe arvesse. Võimalust osaleda vabakuulajana kasutab igal õppeaastal 1-8 õpilast. Komisjoni

hinnangul peaks kooli teistest õppekavadest valikmooduli valimisel olema võimalus seda ka valikmoodulina arvestada.

Kuna kooli õppekorralduseeskirjas ei ole sätestatud teiste õppeasutuste õppekavadest valikõpingute valimist, ei vasta komisjoni hinnangul õppekorralduseeskirjas sätestatud valikmoodulite valimise võimalused kutseharidusstandardis sätestatud korrale (KHS § 8 lõige 7), mille kohaselt on õpilasel õigus valida valikmooduleid ka teiste õppeasutuste õppekavadest. Komisjon soovib õppekorralduseeskirjas sätestada teiste õppeasutuste õppekavadest valikmoodulite valimise kord vastavalt kutseharidusstandardile. Üksiti tuleb õpilasi valikmoodulite valimise võimalustest paremini teavitada.

Õppijatega arvestamine, õpiväljundite, õppesisu, -meetodite ning hindamiskriteeriumide ja -meetodite kooskõla

Õppekavade moodulite rakenduskavades on arvestatud õppijate eripäraga ning õpiväljundid, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid on omavahel kooskõlas. Rakenduskavad on vastavuses mittestatsionaarse õppevormiga, kus õpilase iseseisev töö peab moodustama üle poole õppekavajärgsest õpingute mahust. Kõikidel kooli õppekavadel on iseseisva töö maht 70% ja kontaktõpe 30% õppe mahust. Regulaarselt toimival õppekava arenduskoosolekul on üheks teemaks rakenduskava muutmine. Muudatuste vajaduse tingib üldjuhul tööturu ootus õpiväljunditele.

Eneseanalüüsi põhjal on kontaktõppes põhiohk seatud praktilisele õppele, kuna teoreetilist materjali on sihtgrupp (täiskasvanud ja töökogemusega õpilased) üldjuhul suuteline iseseisvalt omandama. Osa praktilist õpet toimub iseseisva tööna. Näiteks juhtimise ja halduse ÕKRI personalispetsialiste õppekavas on iseseisvate töödena lisaks kirjanduse lugemisele nimetatud ka hindamisülesannete, rühmatööde, juhtumianalüüside, eneseanalüüside ettevalmistamist, esitluste koostamist. Sekretäri- ja kontoritöö ÕKRis on sekretäri eriala õppekavas iseseisvat tööna nimetatud nt esitluse koostamine; raporti koostamine; kultuuriprogrammi koostamine; raamatupidamisdokumentide menetlemine, tööaja, töötasu, puhkuse, puhkusetasu arvestamine, mis on kõik praktilised tööd. Järjest enam rakendavad õpetajad mudelit, kus on üles laetud salvestatud loeng koos õpiülesandega. Õpilane vaatab iseseisva tööna ära videoloengu ja lahendab õpiülesande ning järgmine kontakttund toimub seminari vormis.

Turunduse ja reklaami ÕKRI mitmete õppekavade moodulite rakenduskavades on iseseisva töö all kirjeldatud, et praktiliste tööde sooritamiseks tuleb läbi töötada kohustuslik õppekirjandus/õppematerjalid. Kohustuslike õppematerjalide hulk on kohati märkimisväärselt suur, nt e-turundusspetsialisti õppekava moodulis E-turundustegevuse juhtimine on loetletud 24 õppematerjali, sh 15 raamatut. Komisjon soovib õppekavade arendajatel õppekirjanduse nimekirjad rakenduskavades üle vaadata ning vajadusel ja võimalusel eristada kohustuslik ja soovituslik õppematerjal.

Eneseanalüüsi põhjal on õpetajate eesmärgiks, et õppija on õppeprotsessis aktiivne, õppimiskogemus on vaheldusrikas ja elulähedane. Hinnatavate õppekavarühmade õppekavade moodulite rakenduskavade analüüs näitab, et õppe- ja hindamismeetodid on mitmekesised ja hõlmavad erinevaid praktilisi ülesandeid, näiteks kompleksülesandeid, arutelusid, diskussioone ja analüüsi, sh eneseanalüüsi. Vestlustel osalenud õpilased ütlesid, et hindavad kõrgelt probleemülesandeid ja õpetajate praktilisest kogemusest pärit kaasuste käsitlemist, mida toovad õppetöösse praktikutest õpetajad. Hindamisvestlustel tõid õpetajad häid näiteid kaasavate õppemeetodite kasutamise kohta, nt **turunduse ja reklaami** õppekavarühma õpetajad korraldavad kontaktõppe meelsasti seminari vormis, kaasates sealjuures töökogemusega õpilaste kogemusi õpijuhtumitena, mida arutada ja analüüsida. Samuti kasutavad nad palju rühmatööd, millega alustatakse kontaktõppes ja jätkatakse iseseisva tööna. Ka lõputöö valmib rühmatööna ja seda esitletakse hindamisel. Õpetajate ja komisjoni

hinnangul on rühmatöö kasutamine väga asjakohane, sest valmistab ette meeskonnatööks ametikohal, arendab üldpädevusi, näiteks suhtlemis-, diskussioonis osalemise ja argumenteerimise oskust, koostöö- ja esitlusoskust. Iseseisva tööna tehtud rühmatööd on õpetajate poolt juhendatud ja tagasisidestatud. Iseseisva töö juures on kirjalik juhend, mis kontakttundides läbi arutatakse ning juhul kui õpilasel tekib küsimusi iseseisva töö kohta, saab ta pöörduda õpetaja poole nii e-posti teel kui ka õpikeskkonna kaudu. Teema või alateema lõppedes on planeeritud tagasiside tund kontaktõppena. Komisjoni hinnangul on õppe- ja hindamismeetodid kooskõlas ning toetavad õpiväljundite saavutamist.

Õppekavade rakenduskavade analüüsist selgus, et mõnedes rakenduskavades on suur osa õppematerjale vanemad kui kümme aastat. Näiteks **juhtimine ja haldus ÕKRI personalispetsialisti** õppekava rakenduskavas jäävad mitme mooduli venekeelsed õppematerjalid ajavahemikku 1990-2007. **Nooremprojektijuhi** õppekava rakenduskava moodul, erialane vene keel nooremprojektijuhi tegevuses ja suhtluses õppematerjalid on aastatest 1995-2002. Vestlustel õpilaste ja õpetajatega selgus, et mõnikord on õpetaja töökavas, mille iga õpetaja endale rakenduskava põhjal koostab, tehtud uuendused, sh uuemad õppematerjalid, rakenduskavadesse sisse viimata. On ka õppematerjale, mis on praegu sama ajakohased kui nende loomise ajal. Komisjon soovib üle vaadata õppetöös kasutatavate õppematerjalide ajakohasus rakenduskavades ja vajadusel sisse viia uuendusi.

Õppekava moodulite rakenduskavades on ära toodud kogu mooduli maht ja üldjuhul ka teemade maht. Iseseisva töö sisu on küll kirjeldatud, kuid mahtu välja toodud ei ole. Õpetajad koostavad mooduli rakenduskava põhjal iga õppeteema jaoks töökava. Töökava ei ole seadusandlusest tulenev nõue, kuid Tallinna Majanduskoolis on see õpetajalt eeldatud. Töökavades on täpsemalt kirjeldatud õppesisu, -tegevused, hindamine ja korraldus ning see, millised õppe osad omandatakse iseseisvalt ja millised kontaktõppes. Teemade juures on toodud iga alateema käsitlemiseks planeeritud tunni maht, õppe- ja hindamismeetodid ning -ülesanded. Eneseanalüüsi lisas on õpetaja töökava näidisena ära toodud personalispetsialisti õppekava mooduli „Organisatsiooni- ja personalistrateegia koostamine ning rakendamine“ teema „Organisatsioonikäitumine“ käsitlemine. Siin on näha, et töökava on konkreetsem kui rakenduskava, lisaks teema mahule on määratletud ka alateemade mahud, iseseisev töö ja kontaktõpe. Samuti on konkreetset kirjas iseseiseva töö ülesanne: internetist valitud ettevõtte analüüs. Iseseisva tööna tehtud praktilisele kodutööle annab õpetaja tagasisidet individuaalselt Moodle keskkonnas ja üldist tagasisidet kontaktõppe tunnis. Tagasisideks on planeeritud õpetaja töökavas eraldi kontaktõppe tund. Selleks, et nii potentsiaalsel õppijal kui sama eriala õppekaval õpetavatel õpetajatel oleks parem ülevaade õppes, tuleks ka moodulite rakenduskavas ära tuua iseseisva töö maht iga teema juures.

Töökava lisatakse enne õppeteema algust õppeinfosüsteemi (ÕISi), kus asub õpilase jaoks kogu õppega seonduv info. Iga teema kohta on õppematerjalide kaust, kus asuvad töökava, õppematerjalid, ülesanded, lingid materjalidele või Moodle'i keskkonda.

Töökavad on kättesaadavad ka teistele õpetajatele. Kuni 2021. a vahendas neid õppetooli juhataja, alates 2021 sügisest viiakse töökavad õppeinfosüsteemi Tahvel. Enesehinnangu aruandes on toodud välja, et kool peab oluliseks, et õpetajatel on võimalus teiste õpetajate töökavadega tutvuda, sest need on detailsemad kui rakenduskavad ja annavad täpsema pildi kolleegi õpetatava teema õppesisu, -meetodite ning hindamiskriteeriumide ja -meetodite kohta ning soodustavad lõiminguid. Õppe planeerimisel lähtuvad õpetajad arenduskoosolekul tehtud kokkulepetest teemade lõimimisel ning üldpädevuste lõimimisel põhiõpingutega. Võõrkeelseid erialatermineid õpetatakse põhiteema raames ja eraldi võõrkeeõppe kaudu. Kui mitmel teemal on ühised õpiväljundid, on need teemad ka paralleelselt tunniplaanis, mis toetab ühiste õpiväljundite saavutamist. Vestlustel pidasid õpetajad tähtsaks koostööd kolleegidega arutelude vormis arenduskoosolekutel ja teistel kohtumistel, mille tulemusel luuakse elulisemaid ülesandeid mitme teema lõimimise teel. Näiteid toodi kokkulepetest teemade jagamisel ja õpetatavate teemade ja ülesannete lõimimisest, nt statistika õpetamine lähtub

teise õpetaja teema (nt eelarvestamise või tööjõuvoolavuse) ülesandest, eesti keele ja turunduse turundusplaani kaitsmine väitlusena. Arenduskoosolekutel tehtud kokkulepped viiakse sisse rakenduskavadesse.

Järeldused

Tugevused

- Õppekavade arendus on kaasav, süsteemne, juhitud, eesmärgistatud. Lähtutakse tööturu vajadustest, kaasatakse õpetajaid, erialaspetsialiste ja sotsiaalpartnereid; õppekava töörühma juhib õppetooli juhataja.
- Kool järgib õppekava arenduses pideva parendamise põhimõtet. Kogutakse nii kohustuslikku kirjalikku kui ka mitteformaalset suulist tagasisidet, samuti on õpilastel teada, kuhu ja kelle poole pöörduda, kui nad soovivad anda spontaanselt tagasisidet õppe kohta. Formaalne ja mitteformaalne tagasiside täiendavad üksteist ning mõlema kogumine on oluline. Tagasisidet analüüsitakse ja kasutatakse parendustegevusteks. Parendused viiakse õppekavadesse ja õppekava moodulite rakenduskavadesse sisse kiiresti ja rakendatakse võimalusel juba käimasolevas õppes.
- Rakenduskavades toodud õppe- ja hindamismeetodid on mitmekesised, omavahel kooskõlas ning toetavad õpiväljundite saavutamist. Õpetajad kasutavad kaasavaid aktiivõppemeetodeid ja erinevaid praktilisi ülesandeid, nt kompleksülesandeid, arutelusid ja analüüsi, sh eneseanalüüsi. Õppetöö toimub sageli seminaride ja rühmatöö vormis. Lahendatakse probleemülesandeid, sh õpetajate ja ka töökogemusega õpilaste praktilisest kogemusest pärit kaasusi. Rühmatööd kasutatakse rohkesti nii kontaktõppes kui ka iseseisva tööna, mis on väga asjakohane, sest valmistab ette meeskonnatöoks ametikohal, arendab üldpädevusi, nt suhtlemis-, diskussioonis osalemise ja argumenteerimise oskust, koostöö- ja esitlusoskust. Iseseisva tööna tehtud rühmatööd on õpetajate poolt juhendatud ja tagasisidestatud.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus

- Kuna kooli õppekorralduseeskirjas ei ole sätestatud teiste õppeasutuste õppekavade valikõpingute valimist, ei vasta komisjoni hinnangul õppekorralduseeskirjas sätestatud valikmoodulite valimise võimalused kutseharidusstandardis sätestatud korrale (KHS § 8 lõige 7), mille kohaselt on õpilasel õigus valida valikmooduleid ka teiste õppeasutuste õppekavadest. Komisjon soovib õppekorralduseeskirjas sätestada teiste õppeasutuste õppekavade valikmoodulite valimise kord vastavalt kutseharidusstandardile. Üksiti tuleb õpilasi valikmoodulite valimise võimalustest paremini teavitada.
- Mõnedes rakenduskavades on suur osa õppematerjale vanemad kui kümme aastat. Näiteks juhtimine ja haldus ÕKRI **personalispetsialisti** õppekava rakenduskavas on mitme mooduli venekeelsed õppematerjalid perioodist 1990-2007. **Nooreprojektijuhi** õppekava rakenduskava moodul erialane vene keel nooreprojektijuhi tegevuses ja suhtluses õppematerjalid on aastatest 1995-2002. Komisjon soovib üle vaadata õppetöös kasutatavate õppematerjalide ajakohasus rakenduskavades ja vajadusel sisse viia uuendusi.

Arenguvõimalused

- Arenduskoosolekute protokollid on erineva konkreetseusega. Komisjon soovib kõikides arenduskoosolekute protokollides ära tuua konkreetseid otsused arenduskoosolekutel arutlusel olnud teemade ja ettepanekute osas, et oleks selge, mida konkreetset õppekavades

ja rakenduskavades muuta on otsustatud. Samuti soovitab komisjon koosolekutel analüüsida eelnevate otsuste põhjal sisse viidud muudatusi ja järeldused protokollida.

- Statsionaarset töökohapõhist õpet ei ole koolis rakendatud. Komisjoni hinnangul võiks kool uurida, kas õpilastel ja tööandjatel oleks huvi ja vajadust statsionaarse töökohapõhise õppe rakendamise järele, mis võiks luua õpilastele lisavõimaluse õppes osalemiseks. Statsionaarses-töökohapõhises õppes osalevate õpilaste osakaal õpilaste koguarvust on üksiti ka kvaliteedinäitaja, millega arvestatakse kutseõppeasutuste tulemusrahastamisel (osakaaluga 10% kogumahust).

3.2 Õppimine ja õpetamine

Hindamiskriteeriumid

1. Õppijate erialavalik on toetatud;
2. Õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
3. Õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
4. Õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel tööl ja praktilal lähtub õpiväljunditest;
5. Õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad.

Analüüs

Vastuvõtt

Õppimisvõimalustest informeeritakse potentsiaalseid õppijaid kooli kodulehe, meedia, sh sotsiaalmeedia ning vilistlasürituste kaudu. Kooli kodulehe rubriik „Sisseastumine“ kirjeldab, miks tulla õppima Tallinna Majanduskooli. „Erialad“ tutvustab erialasid, millel kool õppimisvõimalust pakub. „Vastuvõtt“ on teave avalduste esitamise aja ja võimaluste kohta. „Sisseastuja korduma kippuvad küsimused“ pakub küsimuste ja vastuste kaudu detailsemat infot. 2020/21. õa vastuvõtuks lisati kodulehele persooniintervjuud erialade tutvustamiseks. Sotsiaalmeediakanalitest on kasutusel Facebook, Instagram ja Youtube, muu meedia kanalitest kinoreklaam, mainevideod televisioonis, linnameedia ekraanid, sisuturunduslikud artiklid, raadioreklaamid ja -kampaania. Jätkuõppe erialasid tutvustatakse sisseastujatele ja õpilastele perspektiivina edasiõppimiseks ning vilistlastele vilistlasürituse „Hoovipidu“, e-kirjade ja FB kaudu. Kokkuvõtlikult võib öelda, et kasutatakse mitmekülgseid infokanaleid. Kooli kodulehel on info piisav ja hästi struktureeritud, emotsiooni lisavad persooniintervjuud. Koolil ei ole raskusi õpilaste leidmisega. Paljudele erialadele on konkurss ja vastu võetakse õpilasi paremusjärjestuse aluse.

Vastuvõttueeskiri avaldatakse kooli kodulehel eelteavituseks juba maikuu. Seal on ära toodud tingimused õppima asumiseks, täiendavate dokumentide esitamise vajadus; õppekorraldus (millal toimuvad sessioonid, õhtuse õppe päevad).

Sisseastujatele toimub õppekorraldust tutvustav **infotund**, mis viidi sisse 2014/15 õa. Infotunnis selgitatakse õppekorralduseeskirjast tulenevat, sh õpilase kohustusi, tunniplaanide koostamist, õppetoe võimalusi, toetuste taotlemise aluseid, tutvustatakse õppekava, praktikakorraldust ja õpetajaid. Kooli hinnangul aitab õppekorralduse infotunni sisseastujal hinnata oma motiveeritust ja võimalusi õppimist töö- ja pereeluga sobitada. Ka vestlused õpilaste ja vilistlastega kinnitasid, et sisseastumisel püütakse luua realistlik pilt oodatavast õppekoormusest ja pigem manitsetakse järele mõtlema ning oma võimalusi veelkord kaaluma. Eneseanalüüsi põhjal on nii mõnigi sisseastuja tänanud infotunni läbiviijaid selguse eest, et õppimine siiski ei sobitu tema töö- ja

pereeluga ning lükanud sisseastumise edasi, kuni elukorraldus õppimisele pühendumist võimaldab. Eneseanalüüsi põhjal on parem informeeritus ning koolielu protsesside mõistmine olulisel määral aidanud vähendada õpilaste väljalangevust, mis 2017/18 õa oli keskmiselt 26,48% ja 2020/21 õppeaastal 15,1%.

Juhtimise ja halduse ÕKR **väikeettevõtja** ning sekretäri- ja kontoritöö ÕKR **õigusassistendi** erialal, kus on nominaalajaga lõpetajate osakaal madal ning väljalangevus kõrge, korraldatakse näidisõppepäevi. Õppepäeval osalemist arvestatakse pingerea koostamisel. Õppepäev kestab kl 9-17 ja sellega taotletakse, et õpilaskandidaat saaks realistlikuma ettekujutuse erialast ja õppetööst, selle korraldusest ning kaaluks veelkord oma valmisolekut õppima asuda. Vestlusel osalenud õpetajate sõnul loobuvad osad õpilased õppepäeva läbitemise järel sisseastumisest.

Lisaks sooritavad õigusassistendi erialale sisseastujad eriala ja ühiskonna aktuaalsete probleemteemadega seonduva testi. Mitte eesti keeles keskhariduse omandanud õpilaskandidaat, kelle eesti keele kui teise keele riigieksami tulemus on vähem kui 80 punkti, ja kes soovib õppima asuda eesti õppekeelele õpperühmas, peab tõendama oma eesti keele oskust eksamil.

Kõikidele erialadele sisseastumiseks toimub **vestlus** vastuvõtukomisjoniga, kuhu kuulub ka tööandja esindaja. Vastuvõtukomisjon lähtub kandidaatidega vestluse läbiviimisel ühtsetest hindamisalustest. Vestluse peamiseks eesmärgiks on välja selgitada õpimotivatsioon ja võimalused õppimisele pühenduda. Õpilased ja vilistlased kinnitasid hindamisvestlustel, et sisseastumisvestlused on sisukad ja kandidaate pigem suunatakse järele mõtlema õppes osalemise, sealjuures praktika sooritamise võimaluste üle. Vestlusel juhtimise ja halduse õppekavarühma õpilastega toodi välja, et kuigi sisseastumisel räägitakse nii infotunnis kui ka vestlustel vajadusest oma aega hästi planeerida ja jagada seda kooli, töö ja pere vahel, siis hiljem, kui õppetöö on alanud, selle teema juurde enam tagasi ei tuldud. Õpilased oleksid soovinud ajaplaneerimise koolitust ja tegid ettepaneku, et mõnel erialal võiks enese- ja ajajuhtimise koolitus isegi asendada ettevõtluapäevi. Projektijuhti õppekaval õppijad ütlesid, et neil on õppekavas ajajuhtimise teema, kuid alles 1. aasta lõpus. Nende arvates oleks kasulik seda teemat varem käsitleda. Komisjon toetab õpilaste ettepanekut pakkuda õpingute alguses aja- ja enesejuhtimise koolitust.

Sisseastumiseeskirja põhjal on juhtimise ja halduse ÕKR meeskonnajuhi jätkuõppe õppekavale kandideerimisel soovitatav esitada tööandja taotluskiri või muu praktika sooritamise võimalust tõendav dokument.

Õpilaskandidaatidele, kes ei saanud sisseastumistulemuste paremusjärjestuse alusel kohta riigieelarvelisele õppekohale, pakutakse õppimisvõimalust riigieelarvelistele tasulistele õppekohtadele. Vestlustel õpetajatega selgus, et sellest võimalusest on huvitatud väga üksikud õpilaskandidaadid.

Alates 2019/20 õa viiakse vastu võetud õpilastele enne õppeaasta algust läbi kohustuslik **infotund õppeinfosüsteemide** ja raamatukogu kasutusvõimaluste kohta. Sisseastujate küsitlemise tulemusena on 2020/21 õppeaastast raamatukogu infotunni asemel videofilm, mis jääb kodulehele üles.

Esimesel õppepäeval või sessioonil toimub igale õpperühmale õppetooli juhataja infotund, kus antakse ülevaade õppeaasta protsessidest, sh praktika korraldusest ja dokumentatsioonist ning haridustehnoloogilisest ja IT-toest koolis. Kooli psühholoog tutvustab õpilastele tugiteenust.

Komisjoni hinnangul on vastuvõtt toetav, infot jagatakse piisavalt ja asjakohaselt struktureerituna, kandidaatide valimisel rakendatakse erinevaid meetodeid, et õppima tuleksid motiveeritud inimesed ja vähendada väljalangevust. Vastuvõtuprotsessi parendamise tulemusel on väljalangevus vähenenud. Õpilased leiavad, et infotunnid ja näidisõppepäevad on andnud neile piisavalt informatsiooni ja aidanud paremini kooliellu sisse elada.

Keskkond

Kuna tegemist on kontoritöö erialadega, on õppe läbiviimiseks 21 kaasaegse tehnilise lahendusega auditoorium-tüüpi klassiruumi, 10 arvutiklassi, nutiklass multimeedia vahenditega, kaks seminariruumi rühmatöödeks, suur saal ja võimla avatud loengute ja meeskonnatööde jaoks (nt ülekoollised ettevõtluspäevad), sisehoov värskes õhus tundide läbiviimiseks soojemal ajal.

Eneseanalüüsi andmetel on viimastel aastatel õpikeskkonna arendusel olnud rõhk läbipääsusüsteemide ja klassiruumide uuendamisel ning klassimööbli vahetamisel ergonoomilisema vastu. Läbipääsusüsteemide moderniseerimise käigus vahetatakse klassiüksed välja helikindlamate, elektroonilise lukusüsteemiga ning sisseehitatud aknaga uste vastu. Klassiruumide remondiga kaasnevad alati uued tehnilised lahendused. Näiteks ringauditooriumis paigaldati laudadele piisavalt laadimiskonsoole ning kahe väikese projektori asemel paigaldati üks võimas projektor suure pildi kuvamiseks, millega paranes oluliselt tagaridades istujate lugemisnähtavus.

Arvutiklassid on enamjaolt ehitatud koolimaja lõunapoolsele küljele ning päikesepaisteliste ilmadega tõuseb klassis temperatuur oluliselt üle lubatud normi. Olukorra parandamiseks viidi kaks arvutiklassi üle ruumidesse hoone põhjapoolsele küljel. Ühte arvutiklassi pikendati vaheruumi arvel, mis võimaldas paigaldada ergonoomilised arvutilauad. Muudeti mööbli paigutust, millega loodi õpilase individuaalse õpetamise võimalus. Samuti varustati kõik õpilaste arvutid kahe kuvariga, mis võimaldab kasutada samaaegselt erinevaid õppematerjale. Parandati valguslahendust ja teleriekraanidel kuvatava pildi kvaliteeti. Mitu suuremat ja väiksemat ekraani teevad kuvatava pildi hästi nähtavaks igal istekohal. Tõsteti arvutite töökindlust ja võrguteenuse stabiilsust. 2019. a ühendati kõik koolihoones olevad *switch*-id omavahel optilise kaabliga, mis võimaldab andmesidet kuni 10 Gb ning 2020. a ühendati kooli välisvõrk 10 Gb ülikiire internetiga. Õpilastele tagatakse sellega kvaliteetne, pidev ja ülikiire andmeside. Paigaldatud on täiendavad Wi-Fi internetiühenduse edastusjaamad.

TMK-s õpivad täiskasvanud õppurid üle Eesti, kellest osa kasutab kooli jõudmiseks isiklikke sõidukeid. Õpilaste tagasisidest selgus, et parkimiskohtade piiratud arv põhjustab asjatut aja- ja närvikulu ning hilinemist. Tagasisidest tulenevalt projekteeriti parkla maksimaalselt suureks.

Kaasava eelarve raames (õppeaastast 2019/20) eraldatakse summa, mille kasutamise kohta viiakse õpilaste hulgas läbi küsitlus. 2019/20 õa kulutasid õpilased eelarvelise summa toolipatjade, massaažitooli ja hoiukappide soetamiseks. 2020/21 õppeaastal pakuti õpilastele sööklas tasuta salatibuffeed. 2021.a kevadel soetas kool õppeklassidesse mugavamaid toole. Vestlustel väljendasid õpilased rahulolu kaasava eelarve rakendamise ja hääletuste tulemustega. Taimetoitlasest õpilane tõi näite, et saab nüüd mikrolaineahjus oma kaasatoodud toitu soojendada, sest kool paigutas sööklasse mitu mikrolaineahju kooliperele kasutamiseks.

Kontaktõppe läbiviimiseks koroonapandeemia ajal paigaldati 2020/21 õa alguses enimkasutatavatesse klassiruumidesse veebikaamerad, et kontakttundides saaksid osaleda ka distantsõppel olevad õppijad. 2020. aastal ehitati välja õppelabor, kus haridustehnoloogide toel saavad õpetajad õppida videokonverentsi kaudu õppematerjalide edastamist. Õppelabori sisseviimisega paranes veebiülekannete kvaliteet. Veebikaamerate kasutuselevõtt võimaldab õpetajatel kvaliteetsemalt salvestada õppematerjale, mida saab vajadusel kasutada ja mida saavad õpilased endale sobival ajal vaadata. Salvestuskeskuses saavad õpetajad teha nii video- kui ka audioleenguid *podcast*ide vormis. Õpetamisel kasutavad õpetajad digiõppevahendeid ja -keskkondi Moodle, Zoom, Google Meet. Kasutusel on litsentstarkavara ja õppeprogrammid Regina, Merit, Adobe jt.

Kool pöörab tähelepanu **keskkonnanohiule** ja suunab õpilasi keskkonnasõbralikult käituma ja tarbima. Projektiga Paberivaba kool alustati 2014/15 õppeaastal. Õppematerjalide paberile paljundamist piirati ja alates 2020. aastast on paljundamine õpilasele tasuta. Paberite kasutatud plastkaani võivad õpilased võtta enda, laste või pere tarbeks riulilt garderoobi juures ning „lugemisriiulile“ võib tuua ja sealt võtta kirjandust. Õpilaste tagasisidest lähtuvalt viidi 2019. a sisse prügi sorteerimine (olmeprügi ning pakendid). Koolis olid varem kasutusel värske vee ja kohvi joomiseks ühekordsed papp- või

plastiktopsid. Prügi vähendamiseks mindi üle isikliku taara kasutamisele, ühekordseid topse enam ei pakuta.

Et soodustada tervislikke eluviise, vähendada saastet ning kasutada nutitehnoloogia võimalusi, paigaldati 2019. a õppehoone ette katuse alla tasuta jalgrattahoidjad, sh 5 kohaga nutijalgrattahoidja.

Kool sedastab oma eneseanalüüsi aruandes: mida sotsiaalsem ja ühtehoidvam on õpperühm, seda väiksem on üldjuhul õpilaste väljalangevus. Sama mõtte tõid välja ka vestlusel osalenud juhtimise ja halduse ÕKRI õpilased: väikeettevõtja õppekaval töötab üks grupp ühe äriprojektiga kaks aastat ja kui grupp on tugev ja toetav, on kergem raskustest läbi tulla ning ei loobuta nii kergesti. Kool on eneseanalüüsi aruande põhjal panustanud sotsiaalse õpikeskkonna ja sotsialiseerumist soodustavate olmetingimuste loomisesse. Esimese kursuse jooksul finantseerib kool õpperühma tutvumisüritust 100 euro ulatuses, nt ruumi renti, sporditegevusi (populaarseim on *bowling*), kool korraldab ühisüritusi: vastlapäev (supisöömine), hoovipidu (koos vilistlastega), kooli meeskonnana spordivõistlustel osalemine. Koolimajas on kaks puhkeala, kus on snäki- ja kohviautomaat ning mängib vaikne muusika (õpilased on oma hinnangutes seda positiivsena esile tõstnud), privaatsed toolkabiinid korrustel, massaažitool. Õpilaste lastele on avatud mängutuba.

Komisjoni hinnangul võiks kool kaaluda võimalust uuesti ellu kutsuda õpilasesindus, kes tegeleks ühelt poolt õpilastele õppetööväliste tegevuste pakkumisega, mis võiks aidata tugevdada sotsiaalseid sidemeid ja oleks kooskõlas kooli arengukava strateegiliste eesmärkidega. Teiselt poolt oleks võimalik õpilasesinduse liige kaasata kooli nõukogu töösse (nõue: KÕS §17), mis suurendaks õppijate kaasatust kooli juhtimisse ja arengusse, mis oleks kooskõlas õppijakesksuse kui kooli põhiväärtuse määratlusega.

Õpilastelt on küsitud tagasisidet õpikeskkonna kohta. 2019/20-2020/21 õa läbi viidud õpilaste rahuloluküsitluse tulemuste kokkuvõttes on välja toodud, et koolikeskkond on hubane ja uueneb pidevalt. Tunnustatakse kooli töötajaid sõbralikkuse eest ning kaasava eelarve rakendamise eest. Õpilaste ettepanekutega on arvestatud nagu eespool viidatud, kuid kokkuvõtte põhjal on endiselt probleemiks, et osa ruume on liiga palavad, teised külmad, ventilatsioon on kehv, tualettruumid on osaliselt ajale jalgu jäänud, isiklike nutiseadmete laadimise võimalusi ei ole kõikides klassiruumides piisavalt. Kuigi pretensioone söökla tööga oli viimasel aastal vähem, soovitakse tervislikumat menüüd ja rohkem valikuid taimetoitlastele, et toitu jätkuks ka õhtuks ning paremat klienditeenindust.

Kool on probleemide lahendamiseks planeerinud parendustegevused, nt ventilatsioonisüsteemi väljaehitamise planeerimine, täiendavate küttekehade soetamise külmadesse ruumidesse, suure õhurikka klassiruumi väljaehitamise. Komisjoni hinnangul on parendustegevused piisavad ja asjakohased.

Õppekorraldus

Kõikidel hinnatavate ÕKRide õppekavadel toimub õpe mittestatsionaarses õppevormis, sest täiskasvanud õpilased eelistavad seda statsionaarsele õppele. Statsionaarset õppevormi on koolis püütud rakendada, nt juhtimise ja halduse ÕKRI ärikorralduse spetsialisti ning turunduse ja reklaami ÕKRI sotsiaalmeedia spetsialisti õppekaval 2017-2019, kuid õpilaste väljalangevus oli kõrge ja nad soovisid liituda mittestatsionaarses õppevormis õppiva rühmaga. See andis koolile signaali edaspidi õpet statsionaarses õppevormis mitte avada, kuna see ei sobi täiskasvanud õpilaste elukorraldusega. Turunduse ja reklaami ÕKRis oli ka turundusspetsialisti õppekaval kuni 2019 õpperühm statsionaarses õppevormis, kuid alates 2019/20. õa-st sinna vastuvõttu ei ole, kuna soovijaid (peamiselt gümnaasiumilõpetajad) on jäänud iga aastaga vähemaks.

Valdavalt on õpe korraldatud sessioonidena, ainult juhtimise ja halduse ÕKRI **personalispetsialisti** ja **ärikorralduse spetsialisti** õppekavadel on õpe korraldatud õhtuse õppena. Õhtuses õppes toimub õppetöö esmaspäevast neljapäevani kl 17.15-21.15. Varem oli õpe korraldatud pikkade sessioonidena esmaspäevast laupäevani üks kord kuus. Sellest loobuti, sest õppival täiskasvanul on keeruline puududa töölt terve nädala ja sessioon oli väga kurnav. Uuendatud sessioonikorraldusega, kus ühel

nädalal on kahel ja mõne nädala pärast kolmel tööpäeval sessioon, on saavutatud parim lahendus nii õppijale kui tema tööandjale, nagu kinnitavad nii kooli eneseanalüüs kui ka vestlustel osalenud õpilased. Uuendatud sessioonikorraldusega on eneseanalüüsi andmetel õpilaste väljalangevus vähenenud ning sessiooni ajal haigestunud õpilane ei jää õppetööst nii palju maha. Õppepäevade arv vastab täiskasvanute koolituse seadusega õpilastele võimaldatud õppepuhkuse päevade arvule. Kuigi õppepäevade pikkus sessiooni ajal on 12 tundi, leidsid õpilased, kellega komisjon vestles, et kui õpetajad kasutavad aktiivõppe meetodeid, saavad nad hakkama. Vilistlased ja varem mõnel teisel erialal õppinud õpilased, kel oli olemas võrdlusvõimalus, kinnitasid, et igal juhul on praegune korraldus parem kui nädalapikkused sessioonid. Vestlustel tõid õpilased välja, et väga väsitav on aeg, kui paralleelselt toimub nii praktika kui ka õppesessioonid. Sama teema on ka 2019/20 ja 2020/21 õppeaastal läbi viidud õpilaste rahuloluküsitluse tulemuste kokkuvõttes välja toodud: õpilased soovivad, et praktika ajal oleks auditoorse õppe koormus väiksem, paljud leiavad ka, et õppepäevad on liiga pikad. Eneseanalüüsi aruande põhjal kool siin parendusvõimalust ei näe, sest lähtudes riiklikult pakutud õppepuhkuse maksimaalsest pikkusest, so 30 kalendripäevast kalendriaastas, ei ole võimalik vähesema koormusega õppekorraldust planeerida. Kool peab oluliseks, et õpilased, kes ei saa rahalistel või tööandjast tulenevatel põhjustel puududa töölt rohkem kui õppepuhkus ette näeb, ei jääks õpingutest kõrvale.

Kahes hinnatavas õppekavarühmas pakub kool lisaks eestikeelsele õppele ka osaliselt vene õppekeelega õpet: juhtimise ja halduse ÕKRis ärikorralduse spetsialisti õppekaval ning turunduse ja reklaami ÕKRis kõikidel õppekavadel: sotsiaalseaduse spetsialist, turundusspetsialist ja e-turundusspetsialist. Osaliselt vene õppekeelega õpperühmi ei avata kõikidel erialadel igal õppeaastal ja avamisel lähtutakse õpilaste profiilist ja tööturu vajadusest. Osaliselt vene õppekeelega rühmades on täiendav eesti keele õpe. Nende rühmade õpilastel on võimalus täiendavalt osaleda eesti õppekeelega õpperühma tundides, et arendada erialase eesti keele oskust. Komisjoni hinnangul on need head meetmed õpilaste keeleoskuse toetamiseks.

Praktiliste teemade ja arvutiklassis toimuva õppe läbiviimisel jagatakse õpperühm poolrühmadeks. Jagamisel võetakse aluseks õpilaste oskuste tase (algaja, edasijõudnu), et tagada sobiv õppetempo ja raskusaste.

Õpetajate konsultatsioonijad on kajastatud ÕISis. Täiendavalt saab õpilane kokku leppida konsulteerimiseks aja e-kirja teel ja üldjuhul toimub konsultatsioon virtuaalkeskonnas.

2019/20 ja 2020/21. õppeaastal läbi viidud õpilaste rahuloluküsitluse tulemuste põhjal oli õppekorraldusega 2020. aastal rahul keskmiselt 83% õpilastest. Võrreldes 2019. aastaga (72%) on toimunud tõus, võrreldes 2018. aastaga (89%) aga langus. Komisjoni arvates ei saa nii lühikese perioodi kohta kaugleulatuvaid järeldusi teha.

Probleemkohtadena toodi rahuloluküsitluses välja, et õppematerjalid ja iseseisvad tööd võiksid asuda ühes keskkonnas, nt Moodle); järgmise sessiooni tunniplaani võiks olla valmis juba toimuva sessiooni ajaks (ehk üks kuu varem); praktika ajal võiks auditoorse õppe koormus olla väiksem. Kui 2019. a taheti rohkem veebipõhist õppimist, siis 2021. a rohkem õppimist koolis kontaktõppe tundides ja vähem veebis.

Kooli parendustegevuste kavas, mis on toodud eneseanalüüsi aruandes, on planeeritud põhiliseks õppematerjalide asukohaks Moodle, tunniplaani varem kui kaks nädalat enne sessiooni teatavaks teha ei pea kool võimalikuks.

Õppetöö / Õppesisu, -metoodika ja hindamine lähtumine õpiväljunditest

Õppe sisu, -metoodika ja hindamine on kirjeldatud õppekava moodulite rakenduskavas, mis on õppe läbiviimise aluseks. Õppekavade ja rakenduskavade arendust on kirjeldatud esimese hindamisvaldkonna all.

Kuna paljudel täiskasvanutel on viimastest õpingutest möödas aastaid ja eelnev õpikogemus võib olla erinev, siis pakub kool 2021. a sügisest uutele õpilastele tugiprogrammi – 4-tunnist koolitust „Õpime õppima“, mis on komisjoni hinnangul igati asjakohane meede elukestva õppe toetamiseks. Vestlustel rääkisid nii õpetajad kui õpilased ajaplaneerimise tähtsusest, sest täiskasvanud õpilased tuleb ühitada kool, töö ja pereelu. Välja toodi ka idee, et „Õpime õppima“ kõrval võiks pakkuda ka ajaplaneerimise koolitust. Ka kooli eneseanalüüsis on rõhutatud ajaplaneerimise olulisust: „Õpilase oskus õppida, oma ajaplaneerimist korraldada .... on eelduseks kooli lõpetamisele.“ Komisjon toetab ajajuhtimise koolituse pakkumise ideed ja soovib koolil see ellu viia.

Eneseanalüüsi aruande põhjal selgitab õpetaja õppeteema alguses, millised õpiväljundid tuleb õpilasel teema lõpuks saavutada ja kuidas toimub õpiväljundite saavutatuse hindamine. Sama info on teema töökavas, mis asub ÕISis ja on nähtav õpilasele teema õppimise perioodil. Õpiülesannete juurde kuulub selgelt sõnastatud juhend, sh tähtaeg ning õpetaja selgitused. Koolis tehti „Kolme nipi video“, mis jagas hea juhendamise ja selgesõnalise kommunikatsiooni kogemust. Videot jagati kõikide õpetajatega. Komisjoni hinnangul on hea kogemuse jagamine ja üksteiselt õppimine hea praktika.

Õppetöö kestel peavad õpetajad tagasisidestama nii kontaktõppes tehtud kui ka iseseisva tööna tehtud kodutöid. Tagasisidet õpilaste iseseisvatele töödele annab õpetaja kontakttundide ajal mahus 1-3 tundi sõltuvalt teema mahust. Tagasiside tundide arv on näidatud õpetaja koormuses. Õpetajad annavad ka personaalset tagasisidet õpilase tööle, nt Moodle keskkonnas. Kui iseseisva töö ajal tekib küsimusi või probleeme, on eneseanalüüsi põhjal õpilasel võimalik rühma foorumis esitada õpetajale küsimusi, pöörduda õpetaja poole ÕISis fikseeritud konsultatsiooniajal või leppida aeg kokku. Õpetaja e-posti aadress on töökavas.

Õppeprotsess arvestab õppeteemade loogilist järjestust ning seda on õppekavade arenduse protsessis sageli sihtrühmade tagasiside põhjal parendatud nagu viidatud õppekavade ja õppekavade arenduse hindamisvaldkonna analüüsis.

Ebaõnnestunud õpisooritust saab parandada kahel korral. Arvestuse ja kordusarvestuste ajad on õpilastele teada. Alates 2021/22 õa on parendustegevusena kordusarvestuste ajad sisestatud õppeinfosüsteemi samaaegselt arvestuse toimumise ajaga. Pärast arvestust on tagasiside tunnis (toimuvad alates 2014/15 õa) igal õpilasel võimalus saada tagasisidet oma arvestustööle ja seeläbi õppida oma vigadest ja õpetaja ettepanekutest. Tagasiside tunnis osalemine on õpilasele kohustuslik.

Õppetegevuse rikastamiseks ning erialase töökeskkonna ja -protsessidega tutvumiseks külastatakse praktilise õppe raames ettevõtteid. Ettevõtete külastuste raames tutvustatakse tööle asumise ja praktika võimalusi. Näiteks on juhtimise ja halduse ÕKRI kvaliteedispetsialisti eriala õpilased külastanud õppeaja jooksul üldjuhul 2-3 ettevõtet (nt AS Norma, AS Kalev, Tallinna Lennujaam) ning väikeettevõtja ja ärikorralduse spetsialisti erialal õpilased osalenud õppekäigul TalTechi innovatsiooni- ja ettevõtluskeskusesse Mektory. Sekretäri- ja kontoritöö ÕKRI sekretäri eriala õpilased on käinud õppekäikudel Rahvusarhiivis, Välisministeeriumis, kontori- ja bürootoodete müügiga tegelevas ettevõttes Büroomaailm. Turunduse ja reklaami ÕKRI turundusspetsialisti ja sotsiaalmeediaspetsialisti erialade õpilaste külastasid 2019. a Fotografiskas Alison Jacksoni näitust “Tõde on surnud”. Hulgi- ja jaekaubanduse ÕKRI kinnisvaramaakleri eriala õpilased on tutvunud kohapeal arendaja osalusel mitmete arendusprojektidega, nt Bonava Liikuri kvartal, Ülemiste City, Telia ärihoone.

Peamised õpilasevõistlused, kus saavad osaleda sekretärid, väikeettevõtjad, ärikorralduse spetsialistid ja turundusspetsialistid, toimuvad programmide „Noor meister“ ja „Äripäevad“ raames. Kui õpilasevõistlusele on kehtestatud vanusepiirang kuni 26 aastat, siis on kooli õpilaskonnas vähe sobivaid kandidaate. Vabariiklikel kutse- ja erialavõistlustel on saavutanud kõrgeid kohti perioodil 2017-2020 nii sekretäri, väikeettevõtja eriala õpilased kui mitme eriala esindajatest koosnevad meeskonnad. Konkursil osalevad õpilased saavad täiendavat ettevalmistust.

Praktika

Praktikat puudutavatest teemadest räägitakse juba sisseastumisvestlustel. Sealjuures suunatakse õpilasi kaaluma oma võimalusi praktikat sooritada. Praktikat ja dokumentatsiooni tutvustav praktika korralduse infotund toimub kuu enne praktikat. Alates 2021/22 õa viib selle läbi praktikakoordinaator, kes korraldab ettevõtetes toimuvat praktikat, toetab õpilasi ja juhendajaid praktika ajal ning vahendab praktikasooritustega seotud tagasisidet õppetooli. Praktika võimalusi välismaal tutvustab arendusspetsialist infotunnis ja täiendav info edastatakse rühmalisti õppeaasta vältel. Ettevõttes toimuvat praktikat juhendab kooli poolt teema õpetaja.

Õpilane valib praktikakoha, mis tihti on asutus, kus ta töötab. Vajadusel aitab praktikajuhendaja või praktikakoordinaator praktikakohta leida, vahendades tööandjate praktikakohtade pakkumisi. Näiteks vestlusel turunduse ja reklaami ÕKRI õpilastega ütles sotsiaalmeedia spetsialisti eriala õpilane, et palju praktika pakkumisi tuli läbi õppeosakonna. Vestluses õpilastega ilmnes, et otse gümnaasiumist TMKsse tulnud õpilastel on mõnikord keeruline leida praktikakohta, sest neil pole ei töökogemust ega töökohta. Samas selgus vestlustel praktikakohtade esindajatega, et nad näevad võimalusi paremaks infovahetuseks praktikakohtade ja kooli vahel praktikakohtade pakkumise/leidmise eesmärgil. Vestlusel tegi suure ettevõtte praktikajuhendaja ettepaneku, et kool võtaks ise ettevõtetega ühendust, kuna nt nende ettevõtte võiks rohkem praktikante võtta, kuid ei ole kursis kõigi erialade ja õppekavadega. Samuti tehti ettepanek paremaks info levitamiseks praktikakohtade kohta jagada praktikaetevõtete visiitkaarte ja luua platvorm praktika ettevõtetele ja õpilastele, kus mõlemad osapooled saavad aja- ja asjakohast infot. Eneseanalüüsis toob kool välja, et koolil on hea koostöö ABB ASi ja Teliaga, kes võtavad igal aastal praktikale õpilasi. ABB ja Telia praktikajuhendajad tunnevad hästi kooli ootusi praktikale, sh õppekavade erisusi, mis aitab tagada professionaalse juhendamise. Koostöö õppetooli juhataja, koolipoolsete praktikajuhendajate ning ABB ja Telia juhendajate vahel on regulaarne. Komisjon soovib luua sarnane koostöösuhe rohkemate ettevõtetega, koostada praktikakohtade andmebaas ettevõtetest, kus on hinnatud praktika sooritamise võimalusi ning soovitada konkreetseid ettevõtteid õpilastele, kellel on raskusi praktikakoha leidmisega.

Praktikajuhendajate koolitus ja nõustamine on õppetooli juhataja vastutusala. Iga aasta augustikuus toimub koolipoolsetele juhendajatele koolituspäev, kus tutvustatakse nõuetes ja dokumentides tehtud muutusi, arutatakse praktikakohtadest ja õpilastelt saadud tagasisidet, uuenduste sisseviimist jne. Kool ettevõttepoolsetele praktikajuhendajatele koolitust ei korralda. Ettevõttepoolse praktikajuhendaja nõustamist viib vajadusel läbi koolipoolne praktikajuhendaja.

Praktikakohapoolse juhendajaga suhtleb vahetult praktikale minev õpilane. Enne praktikat tutvub õpilane praktikajuhendiga, kus on kirjeldatud praktika eesmärk, praktika ülesanded/tegevused ning õpiväljundid, mis saavutada tuleb. Õpilane arutab praktikakohapoolse juhendajaga läbi, kuidas praktikaülesanded praktikakohas sooritada. Õpilane koostab individuaalse praktikakava, mille vaatab läbi koolipoolne praktikajuhendaja veendumaks, et ülesannete eduka sooritamise tulemusena saavutab õpilane nõutavad õpiväljundid. Vajadusel teeb koolipoolne praktikajuhendaja ettepanekuid, milliseid praktikategevusi lisada või muuta tuleks. Kui koolipoolne praktikajuhendaja on õpilase individuaalsele praktikakavale kooskõlastuse andnud (elektrooniliselt Moodle´is), sõlmivad õpilane, praktikakoht ja kool kolmepoolse praktikalepingu, mille lisaks on individuaalne praktikakava. Sellega praktikakoha esindaja kinnitab, et on teadlik, milliseid praktikaülesandeid õpilane täitma peab koos juhendajapoolse juhendamise, kontrollimise ja tagasisidestamisega.

Vestlustel ettevõttepoolsete praktikajuhendajatega selgus, et nad ootavad siiski tihedamat suhtlust kooliga. Soovitakse ka juhendamise koolitust ja vahetut suhtlust koolipoolse juhendajaga. Koolilt ootavad vestlustel osalenud juhendajad põhjalikumat juhendit, kus oleks ära toodud ootused juhendajale. Mitu ettevõttepoolset praktikajuhendajat andsid teada, et kogu vajaminev info nendeni ei jõudnud. Vestluste põhjal oli juhtumeid, kus praktika juhendaja lähtus juhendamisel enda kogemusest nii praktikandi kui juhendaja rollis. Komisjoni hinnangul aitaks tihedam suhtlus praktikakohaga koolil jälgida, et suurtes ettevõtetes, kus kontaktiks on tihti personaliosakond, liiguks info tegeliku praktikajuhendajani. Komisjon soovib leida võimalusi praktikakohtadega parema

kontakti loomiseks ja hoidmiseks. Praktikakohtades tuleb hinnata, kas õpiväljundid on praktikakohas saavutatavad. Pärast praktikat tuleks ettevõtete juhendajatelt küsida regulaarselt tagasisidet mitte ainult õpilase soorituse, vaid ka praktika protsessi ja õppesisu kohta.

Koolil on korraldatud nii, et praktikakohtadega suhtlemine ja nende teavitamine on õpilase vastutus, kuid õpilaste teadlikkus praktika eesmärkidest ning oskus neid vahendada võib olla väga erinev. Komisjon soovib leida võimalusi praktikakoha juhendajate paremaks informeerimiseks ja ettevalmistamiseks praktikaks. Mõelda võiks nt koolitusvideo või virtuaalse infotunni loomisele ettevõttepoolsetele juhendajatele.

Praktika sooritamise ajal kohustub õpilane vähemalt korra nädalas täitma elektroonilist praktikapäevikut. Praktikapäevikut näevad ja sinna saavad oma tähelepanekuid kirjutada nii praktikakoha- kui ka koolipoolne juhendaja. Koolipoolne juhendaja jälgib praktikapäeviku täitmist ja vajadusel annab õpilasele tagasisidet. Praktikakohapoolne juhendaja jälgib praktikapäeviku sissekandeid soovituslikult.

Praktikate korralduses on kool võtnud kuulda praktikaetevõtete ettepaneku, mille kohaselt kõikidel erialadel ei toimuks I kursusel praktikat, et enne praktikat oleksid eelduslikud õpiväljundid saavutatud. Ettevõtete tagasiside kohaselt olid kaheaastaste õppekavade I kursuse praktikantide teadmised ja oskused sageli liiga kesised, et sisukat praktikat ettevõttes sooritada. Vestlustes juhtimise ja halduse ÖKR ning hulgi- ja jaekaubanduse ÖKR praktikaetevõtete nentisid praktikajuhendajad, et õpilaste teoreetilised teadmised on praktika läbimiseks piisavad. Kiideti ka veebipõhist päevikut, mille täitmine oli lihtne nii õpilasel kui praktikajuhendajal. Praktika lõpul on ettevõtte praktikajuhendaja kohustatud andma praktikapäevikus praktikandile tagasisidet. Vestluses administratiivtöö õppetooli juhiga tuli välja, et ettevõttepoolsed praktikajuhendajad ei anna eriti tagasisidet praktikapäeviku kaudu.

Koolipoolne praktikajuhendaja hindab enne praktika kaitsmist õpilase praktikasooritust kolme dokumendi põhjal: individuaalse praktikakava, praktikapäeviku ja praktikaaruande. Ta annab hinnangu sellele, kas individuaalses praktikavas kirjapandud tegevused kajastuvad praktikapäevikus ning kuidas õpilane seda praktikaaruandes analüüsib (eneseanalüüs ja enesehinnang sooritatud tegevustele ja õpiväljundite saavutamisele).

Uuendusena on 2019/20. õppeaastal ellu kutsutud ettevõttepoolsete praktikajuhendajate tunnustusüritus. Õpilased ja koolipoolsed praktikajuhendajad saavad esitada kandidaate.

Õpilastel on võimalik sooritada osa praktikast välisriigis. Välisriigis toimuva praktika puhul lähtutakse projekti nõuetest (Erasmus+): praktika sisu moodustavad lisaks erialastele õpiväljunditele teises kultuuriruumis töötamise ja õppimisega seotud väljundid, periood on 3-4 nädalat. Vastuvõttev organisatsioon määrab kontaktisiku, kelle poole on õpilastel välispraktika perioodil võimalik pöörduda lisaks ettevõttepoolsele praktikajuhendajale, kooli projektijuhile (arendusspetsialist) ja koolipoolsele praktikajuhendajale. Praktika ajal jälgib õpilase praktika kulgemist ja suhtleb õpilasega nii projektijuht kui ka koolipoolne praktikajuhendaja, seda nii praktikapäeviku sissekannete kui ka otsesuhtluse (e-kiri, Skype'i kõne) kaudu. Välispraktika tulemusi hinnatakse praktikaaruande kaitsmisel (vajadusel) ja eneseanalüüsiga.

Kutseeksami/lõpueksami sooritamine

Kooli lõpetamise tingimused on määratletud õppekavades ja neid tutvustatakse kooli sisseastumise infokoosolekul. Õppeaja kestel tutvustavad erialaõpetajad kutse- või lõpueksami nõudeid (mil viisil ja milliseid teadmisi/oskuseid eksamil kontrollitakse). Õppetooli juhataja viib lõpukursusel läbi infokoosoleku lõpetamise tingimuste ja eksamikorralduse kohta. Enne kutse- või lõpueksamit toimuvad eksami ettevalmistuseks konsultatsioonid, personalispetsialisti ja kinnisvaramaakleri erialadel kutseeksami proovieksam, mille tulemuste kohta antakse õpilasele personaalset tagasisidet. Kutse- ja lõpueksamile on lubatud õpilane, kes on saavutanud kõik õppekavaga ettenähtud õpiväljundid, st sooritanud tulemuslikult kõik õppeteemad ja praktikad.

Kutseksamiga saab lõpetada kooli hinnatavates õppekavarühmades kaheksal erialal: personalispetsialist, nooremprojektijuht, ärikorralduse spetsialist, väikeettevõtja, sekretär, õigusassistent, kinnisvaramaakler ja kvaliteedispetsialist. Erialase **lõpueksamiga** saab kooli lõpetada jätkuõppe erialadel meeskonnajuht, ostu- ja hankespetsialist, ettevõtte õigustoimingute spetsialist, e-turundusspetsialist ning kahel esmaõppe erialal: turundusspetsialist ja sotsiaalmeedia spetsialist. Neil erialadel kutseandja puudub. Kooli lõpueksami sooritab õpilane ka juhul, kui kutseksam ebaõnnestub.

Perioodil 2017-2021 on **juhtimise ja halduse** ÕKRI erialade õpilastest lõpetanud kooli kutseksamiga 62% lõpetanutest ja lõpueksamiga 38% lõpetanutest. Kutseksamil käinutest sooritas eksami positiivselt 96% ja lõpueksami 98%. Samal perioodil on **turunduse ja reklaami** ÕKRI erialadel lõpetanud lõpueksamiga 99% õpilastest. Selle ÕKRI erialade lõpetajatele ei toimu kutseeksameid. **Sekretäri- ja kontoritöö** ÕKRI erialade õpilastest on lõpetanud kooli kutseksamiga 76% lõpetanutest ja lõpueksamiga 24% lõpetanutest. Kutseksamil osalenutest 97% sooritas eksami positiivselt ja lõpueksami 98% eksamil käinutest.

Hulgi- ja jaekaubanduse õppekavarühma **kinnisvaramaakleri** eriala lõpetajate kutseksami tulemustega kool rahul ei ole. Kutseksamile jõuab liiga vähe õppijaid ja nende eksamisoorituse tulemus on eeldatust madalam. Kool on 2020. a võtnud fookusesse kinnisvaramaakleri eriala kutseksami tulemuste parendamise ja teinud selleks arendusprojekti. Projekt sisaldab meetmeid nii lõpetajatele kui õpilastele ning viiakse läbi koostöös Eesti Maaklerite Koja juhatuse esindajatega. Võrreldes 2020. ja 2021. aasta lõpetajate tulemusi, on edusamm märgata: 2020.a lõpetajate kutseksami soorituse protsent 37,5 on tõusnud aastaga (2021) 50% peale. Parendustegevuste meetmetega jätkatakse kuni kutseksami tulemus on kooli rahuldav ja selleks on arnaselt teiste kooli ÕKRidega 80% lõpetajate edukas kutseksamisooritus

Kooli arengukavas on kutseksami edukalt sooritanute osakaalu sihtväertus lõpetajatest 80%. Tegelik näitaja 2016-2019 kõigub arengukava andmetel vahemikus 30,6-54,4%. Infoportaali Haridussilm.ee andmetel, on kooli ärinduse, halduse ja õiguse valdkonna keskmine 2020. a kutseksamite sooritanute osakaal lõpetajatest 42,9%. Kuna avalikus vaates kättesaadavad andmed erinevad andmetest, mis on esitatud kooli eneseanalüüsi aruandes, siis soovib komisjon kooli arengukavas vastavate mõõdikute planeerimisel ja tulemuste kuvamisel hoida lahus lõpetamise tulemused erialadel, kus kutseksami sooritamine on võimalik ja erialadel, kus kutse andja puudub ning kool lõpetatakse lõpueksamiga.

Komisjon väärtustab asjaolu, et kool seirab regulaarselt kõikide õppekavarühmade lõpetajate rakendumist tööturul, mis annab olulise info, et õppekavarühma lõpetajad on oodatud erialasele tööle. Eneseanalüüsis toodud andmete põhjal üle poole lõpetajatest töötavad omandatud erialal, nt juhtimise ja halduse õppekavarühmas oli see näitaja 2020. a 55,3% ja hulgi- ja jaekaubanduse ÕKRis 100%. Hariduse infoportaali Haridussilm andmete põhjal oli 2020. a ärinduse ja halduse õppesuuna lõpetajate tööturul hõivatuse osakaal 78%.

Tugiteenused

Kooli eneseanalüüsi aruande põhjal pakub TMK nõustamistegevust kolmes valdkonnas: õppenõustamist, karjäärinõustamist ja psühholoogilist nõustamist.

Õppenõustamise peaesmärk on toetada õpilast õpingute planeerimisel ja anda infot õppekorralduslikes küsimustes. Õppenõustamine algab juba sisseastumisel, kui viiakse läbi infotunnid sisseastujatele ja uute õpilastele. Põhiliselt selgitatakse õppekorraldust, juhend-dokumente ja protsesse, sh varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) põhimõtteid. Üksiti teavitatakse õpilasi, kuhu ja kelle poole nad saavad probleemide korral pöörduda, tutvustatakse psühholoogi ja raamatukogu teenuseid. Eneseanalüüsis on kirjas ja vestlustel leidis kinnitust, et õppenõustamiseks saab õpingute ajal pöörduda nii kirjalikult kui suuliselt **õppeosakonda, õppetooli juhataja või õppedirektori poole**. Õpilased rõhutasid vestlustel eriti õppetoolide juhatajate rolli ja

tõhusust nõustamises ja probleemidele lahenduste leidmises. Nad tõid välja, et võivad alati osakonna juhataja poole pöörduda ja nende muredega tegeldakse. Õppedirektori sõnul jõuab temani info probleemidest väga kiiresti ja õpilased ei kõhkle vajadusel ka õppeosakonna poole pöörduda.

Hulgi- ja jaekaubanduse ÕKRI kinnisvaramaaklerite erialal on alates 2021. a määratud **rühmajuhendajad**, kes eneseanalüüsi andmetel koguvad tagasisidet ja kelle ülesandeks on administratiivtöö õppetooli juhataja sõnutsi pakkuda tuge õppijatele, kel on probleeme nominaalajaga lõpetamisega. Komisjon hinnangul võiks kaaluda võimalust pakkuda igale õppekavarühma lennule rühmajuhendaja, kelle eesmärk oleks eelkõige aidata kaasa lõpetajate protsendi suurendamisele. Lisaks kahele õppetooli juhatajale ja ühele psühholoogile võiks õpilastele toeks ja esmaseks nõustajaks olla rühmajuhendaja, kes oleks neile n-ö lähemal ja kelle poole on probleemida korral kerge pöörduda ning kes jälgib õpitulemusi ja osalemist õppetöös, toetab õpiraskuste korral, on infovahendaja ning vajadusel suunab õpilase teisi toetusmeetmeid kasutama sh psühholoogi poole pöörduma.

Koolis on kolm haridustehnoloogit, kes toetavad nii õpilasi kui õpetajaid ja kellega võivad õpilased nõustamiseks kokku leppida ka personaalse aja. Vestlusel osalenud haridustehnoloogit sõnul on praegu lisaks e-õppe materjalide loomisega seotud küsimustele väga palju probleeme seotud Tahvli üleminekuga. Kuigi on tehtud koolitusi nii õpetajatele kui ka õpilastele ja levitatud juhendeid, on ikkagi palju pöördumisi Tahvli teemal.

Eneseanalüüsi põhjal toimub karjäärinõustamine üldmooduli teema „Individaalne õpitee ja enesearengut väärtustav hoiak“ (12 kontaktundi) raames, kus erialaõpetaja käsitleb kutsestandardit ja elukestva õppe põhimõtteid ning Töötukassa Tallinna ja Harjumaa osakonnajuhataja tööturu vajadusi, tööandjate ootuseid ning võimalusi enesearenguks. Vestlusel ütles kooli psühholoog, et tegeleb ka karjäärinõustamisega, kui õpilased sellekohaste küsimuste või probleemidega pöörduvad. Näiteks puudutavad pöördumised kahtlusi erialavaliku õigsuses, karjääri arendamist ja kandideerimist uuele ametikohale seoses õpitava erialaga. Probleemne on mõnikord ka praktikakohtade valimine, oma planeeritavate tegevuste õige fookustamine pikemat perspektiivi silmas pidades.

Lisaks karjääri puudutavatele probleemidele on psühholoogi poole pöördumise kõige levinumad põhjused puudulik ajajuhtimise oskus, kohanemisraskused uue elukorraldusega õppima asudes. Sageli vajatakse tuge ja julgustust, et õpinguid mitte katkestada. Kooli psühholoogi sõnul on tal õppeosakonnaga kokkulepe, et enne dokumentide väljavõtmist tulevad koolist lahkuda kavatsevad õpilased tema juurest läbi ja psühholoog viib läbi nõustamise. Tema sõnul on need vestlused piisavalt sageli edu toonud ja õpilane on otsustanud koolis jätkata. Psühholoog tegeleb vajadusel ka perelepitusega. Probleeme on palju ja erinevaid, nt enesehinnanguga, suhetega nii kodus kui ka tööl, pereliikme sõltuvustega, samuti ärevushäired, sotsiaalfobia, söömishäired, depressiivne seisund või depressioon, terviseprobleemidega kaasnev stress ja hirm, et ei tulda toime, läbipõlemise sündroom. Eneseanalüüsi perioodil on psühholoog aastast nõustanud 40-50 õppijat.

Õpilaste rahulolu tugiteenustega. Meetmed tugiteenuste parendamiseks

2019/20 ja 2020/21. õppeaastal läbi viidud õpilaste tugiteenustega rahulolu küsitluse tulemuste kokkuvõttes toob kool välja järgmised enim kõlanud arvamused, mida toetavad ka vestlustel osalenud õpilaste ütlused: igakülgne tugi koolis õppimiseks on piisav; põhjalikult on selgitatud, millist tuge ja kelle juurest on võimalik saada; tugiteenuseid osutavad töötajad on sõbralikud, professionaalsed ning lahendustele orienteeritud. Enamus õppijaid ei ole tugiteenuseid vajanud. Rahuloluküsitluse tulemustest nähtub ka, et pigem tekib raskusi töö- ja isikliku elu ning õppimise ühitamisega ehk

ajajuhtimisega. Iga õppeaasta lõpus vaadatakse tugiteenused üle ja pakutakse välja täiendavad võimalused tugisüsteemi arendusteks.

Õppetooli juhataja kohtub iga õpperühmaga vähemalt 2 korda õppeaasta jooksul, et hoida õpilasi toimuvaga kursis ja ära kuulata õpilaste seisukohti ning ootusi. Õppetooli juhataja poole saab pöörduda aega broneerides või koheselt, kui ta on oma töökohal. Suurem osa pöördumisi toimub e-kirjaga, millele antakse vastus esimesel võimalusel.

COVID-19 põhjustatud eriolukord tõi uusi väljakutseid ja lahendusi nii õpetamises ja õppimises kui ka tugiteenuste pakkumises. Tugiteenuste pakkumine distantisilt on muutunud tavaliseks ja sellega jätkatakse ka 2021/22. õa. COVID-19 negatiivse mõju tõi vestlusel välja õppedirektor, öeldes, et akadeemilisele puhkusele jääjate arv oli 2020/21 õa kõrge - 300 inimest. Ta kutsus need inimesed septembris kokku, et rääkida läbi kõik võimalused jätkamiseks, kuid ikkagi lahkus koolist 93 inimest. Veebipõhine õppimine ei sobi paljudele ning COVID-19 tõi paljude jaoks kaasa ka muid elumuutusi peale veebipõhise õppe.

Õpilaste **väljalangevuse vähendamine** oli üheks tegevusprioriteediks 2016/17. õppeaastal. Selle raames töötati välja meetmestik, mida kool tänaseni rakendab. Meetmed sisaldavad tegevusi, mis puudutavad vastuvõttu ja mida on kirjeldatud aruande erialavaliku toetamise osas. Lisaks sellele oli planeeritud esmakursuslaste hulgas väljalangejate varajase tuvastamise tegevused, nt eriala vahetuse võimaldamine, järelevastamise või arvestuse sooritamine koos teise rühmaga, puudumiste põhjuste tuvastamine, akadeemilise puhkuse või individuaalse õppekava (IÕK) vormistamine. Viimast rakendatakse vestlusel saadud andmete põhjal harva – kolm-neli IÕK aastas. Lõpukursusel mittelõpetajatele püütakse leida võimalusi lõpetamiseks järgmisel aastal, sh võimalusi õppevõlgnevuste likvideerimiseks, lõpetamiseks korduseksamiga või kutseeksami uuesti sooritamiseks. Meetmed on andnud positiivseid tulemusi, mida tõendab kooli statistika, kus väljalangevus on iga aastaga olnud langustrendis. Õppeaastal 2017/18 oli ülekoolline õpilaste väljalangevus 28,2% ja 2020/21. õa oli 15,1%. Kool on eneseanalüüsis toonud ka väljalangevuse statistika õppekavade kaupa perioodil 2017 – 2021 ja see näitab langustrendi valdaval enamusel erialadest (välja arvatud juhtimise ja halduse ÕKRis **ärikorralduse spetsialisti** ja **meeskonnajuhi** ning turunduse ja reklaami ÕKRis-**turundusspetsialisti õppekaval**).

Varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamine (VÕTA) on reguleeritud õppekorralduseeskirjaga ning sellekohane info on avalikustatud kooli kodulehel, sh multimeediafilmina. VÕTA alal annab nõu õppeosakonna koosseisus töötav VÕTA nõustaja. Tema ülesandeks on VÕTA protseduuri selgitamine, taotlusedokumentide koostamisel toe pakkumine ning taotlusedokumentide menetlemine. Nõustamise toel esitavad õpilased enamasti põhjendatud teemade/praktikate arvestamise taotlusi. Otsus võib olla "arvestatud" (kuulub arvestamisele ja tulemus ÕSi kandmisele), või "mittearvestatud" koos põhjendusega, kusjuures täiendaval tõendamisel teeb komisjon uue otsuse.

VÕTA taotluste arv on viimastel aastatel kahanevas trendis, kuna kehtima on hakanud nõue, et taotlejal tuleb nõutavate õpiväljundite omandatust demonstreerida. Nii oli nt juhtimise ja halduse ÕKRis VÕTA taotluste arv 2019/20 õa 43 ja 2020/21 õa 14, turunduse ja reklaami ÕKRis langes 37 taotluse pealt 14le. Tõendamisnõude karmistamine oli tingitud juhtudest, kus haridusdokumendi alusel rakendatud VÕTAgas õppekava läbinud õpilane ei ole edukalt sooritanud kutseeksamit. Näiteks võib VÕTA komisjon kutseeksami teema puhul otsustada, et teadmiste ja oskuste presenteerimiseks tuleb sooritada test ja intervjuu. Õppedirektor moodustab komisjoni, kes otsustab, mis vormis teadmisi ja oskusi kontrollitakse. Vestlusel kooli VÕTA nõustajaga selgus, et rohkem esitatakse taotlusi praktika kui teemade ülekandmiseks, sest õpilased pigem soovivad kutseeksamiks õppida või korrata.

On ka juhtumeid, kus VÕTAg arvestatud teema või mooduli tundides osaletakse ikkagi huvi pärast ja eksamit silmas pidades. Sel juhul ei pea õpilane arvestust sooritama.

Komisjon tunnustab kooli lähenemise eest VÕTAle, mille kohaselt tuleb taotlejal õpiväljundite omandatust praktiliselt tõestada ning nõuete esitamisel lähtutakse konkreetsest teemast.

Kooli kodulehel olevas VÕTA juhendis on öeldud: erialase võõrkeeleoskuse arvestamiseks esitab taotleja tunnistuse/kooli tõendi, milles on märgitud keeleõppe tase ja spetsiifika. Muul viisil omandatud erialase võõrkeele taseme vastavuse kontrollimiseks toimub erialase võõrkeele testimine (suuline ja kirjalik) kooli poolt etteantud ajal. Vestlusel VÕTA nõustajaga selgus, et kuigi erialase keeleoskuse tõestamiseks saab VÕTA raames koolis keeleeksameid teha, siis õppekava valikmoodulite sooritamise arvestamise aluseks on edukalt sooritatud test ainult juhul, kui vastav keel valikmoodulina osutub õpperühmas valituks. Kui rühm seda moodulit valikmooduliks ei vali, ei saa ka üksikjuhtumil valikmoodulit VÕTAg sooritada. Komisjoni hinnangul on see vastuolus VÕTA põhimõtetega, mille kohaselt peaks õppekavas oleva mooduli puhul olema võimalik VÕTAt rakendada. VÕTAg peaks saama arvestatud ka need valikmoodulid, mida ülejäänud rühm valinud ei ole.

Järeldused

Tugevused

- Vastuvõtt hinnatavate õppekavarühmade erialadele lähtub konkreetse eriala eripärast ja toetab sisseastujat otsuse tegemisel. Sisseastumisel jagatakse infot piisavalt ja asjakohaselt struktureerituna, rakendatakse erinevaid meetodeid tagamaks, et õppima tuleksid motiveeritud inimesed. Vastuvõtuprotsessi parendamise tulemusel on väljalangevus peaaegu kõigil erialadel vähenenud. Õpilased leiavad, et infotunnid ja näidisõppepäevad on andnud neile piisavalt informatsiooni ja aidanud paremini kooliellu sisse elada.
- Õpikeskkonda arendatakse, järgides pideva parendamise põhimõtet. Huvirühmadelt kogutakse tagasisidet, mida kasutatakse parendustegevuste kavandamisel, õpikeskkonna kujundamisel pööratakse tähelepanu keskkonnahoiule ja töötervishoiule. Parendusvajadused on koolile teada ja olemas on tegevusplaan. Kool kasutab õpikeskkonna parendamisel muuhulgas kaasavat eelarvet, milles osalevad õpilased.
- Praegune õppekorraldus on parendustegevuste tulemus ja on viinud väljalangemise vähenemisele enamikel erialadel, sest vastab praegustes tingimustes kõige paremini täiskasvanud töötava õpilase vajadustele, kes on kooli põhiline sihtrühm.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus

- Kuigi erialase keeleoskuse tõestamiseks saab VÕTA raames koolis keeleeksameid teha, on valikmoodulite sooritamise arvestamise aluseks edukalt sooritatud test ainult juhul, kui vastav keel valikmoodulina osutub õpperühmas valituks. Kui rühm seda moodulit valikmooduliks ei vali, ei saa ka üksikjuhtumil valikmoodulit VÕTAg sooritada. Komisjoni hinnangul on see vastuolus VÕTA põhimõtetega, mille kohaselt peaks õppekavas oleva mooduli puhul olema võimalik VÕTAt rakendada. VÕTAg peaks saama arvestatud ka need valikmoodulid, mida ülejäänud rühm valinud ei ole.
- Suhtlus praktikakohtadega ja nende teavitamine praktika eesmärkidest ja protsessist on õpilase vastutus. Õpilaste teadlikkus praktika eesmärkidest ning oskus neid vahendada võib olla väga erinev. Praktikakohad soovivad rohkem informatsiooni praktika kohta, sh koolitust, ja tihedamat suhtlust kooliga, ennekõike koolipoolse praktikajuhendajaga. Komisjon soovib leida võimalusi praktikakoha juhendajate paremaks informeerimiseks ja ettevalmistamiseks praktikaks. Näiteks võiks luua koolitusvideo või virtuaalse infotunni ettevõttepoolsetele juhendajatele.

- Koolil on väheste ettevõtetega regulaarselt toimiv koostöösuhe, sh praktika läbiviimiseks. Komisjon soovib leida täiendavaid võimalusi praktikakohtadega kontakti loomiseks ja hoidmiseks. See võimaldaks paremini toetada praktika õpiväljundite saavutamist, samuti saada ettevõtetelt tagasisidet ja sisendit praktikaprotsessi ja õppesisu arendamisse. Komisjon soovib koostada praktikakohtade andmebaas ettevõtetest, kus kool on hinnanud praktika sooritamise võimalusi ning soovitada konkreetseid ettevõtteid õpilastele, kellel on raskusi praktikakoha leidmisega.

Arenguvõimalused

- Komisjoni hinnangul võiks kool kaaluda võimalust uuesti ellu kutsuda õpilasest, kes tegeleks ühelt poolt õpilastele õppetööväliste tegevuste pakkumisega, mis võiks aidata tugevdada sotsiaalseid sidemeid ja oleks kooskõlas kooli arengukava strateegiliste eesmärkidega. Teiselt poolt oleks võimalik õpilasest liige kaasata kooli nõukogu töösse, mis suurendaks õppijate kaasatust kooli juhtimises ja arengus, mis oleks kooskõlas õppijakesksuse kui kooli põhiväärtuse määratlusega.
- Komisjon toetab õpilaste ettepanekut pakkuda õpingute alguses kõrvuti õpioskusi arendava koolitusega „Õpime õppima“ ka aja- ja enesejuhtimise koolitust.
- Komisjon hinnangul võiks kaaluda võimalust pakkuda igale õppekavarühma lennule rühmajuhendajat, kelle eesmärk oleks eelkõige aidata kaasa nominaalajaga lõpetajate protsendi suurendamisele. Rühmajuhendaja oleks õpilastele toeks ja esmaseks nõustajaks, kui ilmnevad raskused. Ta jälgib õpitulemusi ja osalemist õppetöös, toetab õpiraskuste korral, on infovahendaja ning vajadusel suunab õpilase teisi toetusmeetmeid kasutama sh psühholoogi poole pöörduma.

3.3 Õpetajad¹

Hindamiskriteeriumid

1. **Õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud;**
2. **Õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavadest, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.**

Analüüs

Tallinna Majanduskooli eneseanalüüsi põhjal töötas koolis 2020/21. õa töölepingu alusel 10 põhikohaga õpetajat, kes on põhiliselt keele- ja IT-valdkonna õpetajad ning hinnatavatel õppekavadel käsunduslepingu alusel 113 õpetajat (kogu õpetajaskonnast ligi 92%), kes on koolitajakogemusega praktikud. Nende kaasamine tuleneb vajadusest muuta õpe praktilisemaks ning samuti õpilaste tagasisidest. Õpilaste hinnangul on: *erialaainete tunnid väga huvitavad ning õppe oluliseks osaks on elulised näited ja kaasused, mida tundides ühiselt arutatakse; erialaõpetajad on õppijakesksed ning soovivad pakkuda, seda, mida ise koolilt ootaksid. Vilistlased on samuti välja toonud, et kooli üheks tugevuseks on lektorid, kes on tööturul oma eriala profid.* Praktikud õpetavad üldiselt oma põhitöökoha kõrvalt käsunduslepingu alusel, kusjuures eneseanalüüsi lisades (lisad 2-14) toodud tabelite andmete analüüsist nähtub, et osade praktikute töömaht õppetöö läbiviimisel on 780 -1664

¹ Õpetajad on antud dokumendi kontekstis kõik õppekasvatusala töötajad (sh praktilise töö juhendajad, praktikajuhendajad koolis jt)

tundi aastas ning paari suures mahus õppetööd läbiviiva praktiku ülesandeks on lisaks ka õppekavade arendus. Suures mahus õppetöö ja õppekavade arendus näitab ühest küljest nende praktikute pühendumist koolitööle, teisalt võib olla ülekoormuse allikaks juhul, kui isik töötab praktikuna mujal. Vestluses tõid õpetajad välja, et neid motiveerib õpetaja töös võimalus edasi anda oma praktilisi teadmisi ja oskusi ning seeläbi ka ise areneda. Kool on paindlik tunniplaani koostamisel, mis võimaldab õppe läbiviimist põhitöö kõrvalt.

Eneseanalüüsi aruandes on välja toodud, et kõik õpetajad, sh praktikud ja praktikate juhendajad on vajaliku kvalifikatsiooniga ja erialase pädevusega ning paljud töötavad TMKs aastaid, mis kinnitab õpetajaskonna stabiilsust. Näiteks on hinnatavates ÕKRis üle 10-aastase staažiga õppeteenuse osutajaid (praktikuid) 34,5%, esimest aastat õpetavad 4,4% ning ülejäänute staaž (61%) jääb vahemikku 2-9 aastat. Eneseanalüüsi aruandes on välja toodud õpetajale esitatavad nõuded, milleks on: kõrgharidus, erialase töö kogemus, osaleb igal aastal erialasel täienduskoolitusel/on praktik, soovitatavalt õpetaja kutsega/omab koolitamiskogemust/on läbinud andragoogika koolituse.

Õpetajale esitatavates nõuetes on välja toodud soovitatavalt õpetaja kutse olemasolu, kuid eneseanalüüsis rõhutab kool, et eelistab kaasata pigem praktikutest spetsialiste. Vestluses juhtkonnaga toodi välja, et kool peab tähtsaks, et õpetajateks on oma eriala spetsialistid, kellel on soovitatavalt õpetatavas valdkonnas kutse, kuid kutseõpetaja kutseeksami soodustamist kool vajalikuks ei pea. Komisjon siiski soovib koolil kaaluda nende õpetajate suunamist kutseõpetaja kutse omandamisele, kel seda kutset veel ei ole.

Kool tegeleb vastavalt vajadusele õpetajaskonna uuendamise ja tugevdamisega, tuues töömaailmast erialainimesi õpetama. TMKs on välja töötatud põhjalik **sisseelamisprogramm** uuele õpetajale ning vajadusel pakutakse ka mentori abi. Uue õpetaja, sh praktiku, sisseelamisprogramm on õppetooli juhataja vastutusallas ja koosneb mitmest etapist. Programm koosneb läbirääkimisest õppeteenuse osutamiseks ja ringkäigust õpikeskkonna tutvustamiseks, sh õppe läbiviimiseks tehniliste võimaluste, raamatukogu, puhkepauside veetmise võimaluste tutvustusest. Programmi osaks on ka rakenduskava läbitöötamine ja õpetatava teema seos teiste teemadega, õppesisu arutelu arendajaga, ÕISI (Tahvli) väljaõpe, tutvumine tunniplaani koostajaga tundide planeerimise põhimõtete määramiseks, õppeosakonnapoolse tugiteenuse, IT- ja haridustehnoloogilise toe tutvustamine. Lisaks sisseelamisprogrammile on koolis välja töötatud „õpetaja meelespea“, mis sisaldab asjakohaseid juhiseid õppeprotsessi läbiviimiseks. Kool pakub õpetajatele, sh praktikutele nii metoodilist kui IT-alast tuge, kaasab ühisüritustesse. Näiteks alates 2020. a korraldab kool õpetajate päeva tähistamise sügisel, et sulandada kooli õpetajaskonda ühtseks meeskonnaks, mis on üks kooli tegevuskavajärgne prioriteet aastatel 2021-2022.

Vestluses toodi välja, et arendusjuht hoiab kõiki õpetajaid kursis kooli tegemistega ja samuti arenguvõimalustega ning saadab neile infot nii ürituste kui koolituste kohta.

Kool uurib regulaarselt õpilaste rahulolu õppesisu, -meetodite ja hindamisega ning õpetajate õpetamisoskustega. Õpetajate õpetamisele antud hinnangut seirab läbi õppeaasta õppetööaudiitor, kes vajadusel sekkub kohe ja viib õpetajaga läbi vestluse probleemkohtade lahendamiseks. Õppeaasta lõppedes koostab õppetööaudiitor juhtkonnale kokkuvõtte hinnangutest kõikide õpetajate kohta. Õpetajaga, kelle tulemuste osas näeb juhtkond vajadust arendustegevusteks, viiakse läbi vestlus järgmise aasta oodatavate tulemuste saavutamiseks planeeritavatest tegevustest. Kui õpetaja õpetamisel ilmnevad ka järgmisel aastal samad puudused, siis kaalub kool uue õpetaja palkamist. Eneseanalüüsis on toodud, et praktikutest õpetajate õpetamise kvaliteeti on hinnanud õpilased kõrgelt (2020/21 õa oli keskmine hinne 5-palli süsteemis 4,72). Eneseanalüüsis toodud tabelitest nähtub, et kõikide erialade puhul on hinnangud õpetajatele 5-palli süsteemis 4,7 või kõrgemad, erandiks on vaid väikeettevõtja ja meeskonnajuhi õppekava, kus 2020/21 õppeaastal on hinnang õpetajatele on vastavalt 4,55 ja 4,48. **Väikeettevõtja õppekava** eristub ka tunduvalt madalama nominaalajaga lõpetajate protsendi (31) poolest. Eneseanalüüsi aruande põhjal on kool probleemi

teadvustanud ja plaanib õpilastelt saadud tagasisidet arvestades koostada meetmed parendustegevusteks.

Õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavadest, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist

Tallinna Majanduskoolis lähtub koolipere liikmete arengu toetamine dokumendist Töötajate koolituse kord. Sisendit õpetajate arengu planeerimiseks saadakse õpilaste tagasisidest (nt õpetaja andragoogilise tegevuse või e-õppematerjalide koostamise parendamiseks), arenguvestlusest koosseisuliste õpetajatega ning mittekoosseisuliste õpetajate pöördumistest õppetooli juhataja poole.

Koolis töölepingu alusel töötavate õpetajate ehk koosseisuliste õpetajate arengu toetamiseks koostatakse kaks korda aastas arendustegevuste plaan (ettepanek õpetajatelt). 2018. a tehti uuenduslik otsus, et õpetaja saab valida aastas koolitustegevusi ühe kuupalga suuruse summa eest. Eelkõige kavandatakse õppekavade vajadustele vastavatel koolitustel osalemine ning seejärel (kui koolitusraha võimaldab) arengut toetavad koolitused (nt motivatsiooniteemaline koolitus või võõrkeeleõpe). Koosseisulistel õpetajatel on võimalik ka stažeerida, nt eesti keele õpetaja stažeeris asutustes, kus sai praktiseerida erialakeelt, mida kasutatakse tema õpetatavatel erialadel.

Koolis käsunduslepingu alusel õppeteenust osutavate erialaspetsialistide-praktikute erialane areng on toetatud nende põhitöökoha kaudu. Kool on omalt poolt pakkunud andragoogilisi (nt koolitused "Neuroteaduselt täiskasvanu koolitusele" ja "Aktiivmeetodid täiskasvanukoolituses") ja e-õppealaseid koolitusi haridustehnoloogidelt. Vestlusel tõid õpetajad välja, et võimalik on osaleda nii kooli sisekoolitustel kui ka väljapool kooli. Nii koosseisulised kui mittekoosseisulised õpetajad tõid esile IT koolitusi ja ka seda, et IT-alast tuge on koolis võimalik alati saada. Nende sõnul on IT-tugi väga kvaliteetne, haridustehnoloogid asjatundlikud ja abivalmis.

Õppekava arenduskoosolekul analüüsitakse õpetamise tulemusi ja planeeritakse õpetajate omavahelist koostööd. Suur eelis on õpetajate pikaajaline ühine töökogemus ja õpetamine teistes õppekavarühmades, mis loob võimaluse parimate praktikate rakendamiseks õpetajate omavahelise koostöö arendamisel.

Igal aastal planeeritakse tegevuskavas uusi koostöömeetmeid ja jälgitakse nende elluviimist. Aasta-aastalt on suurenenud õpetajate koostöö õpetamisel, seda kinnitab õpilaste ja vilistlaste tagasiside. Vestluses tõid õpetajad välja, et õpetajate kohtumistel lepatakse kokku teemade ja kohustuste jaotus; eriala arendamisega seotud ülesanded. Kohtumiste ja koosoleku tulemusel tehakse ettepanekuid rakenduskavade muutmiseks. Toodi välja, et õpilaste tagasisidest selgus, et teemade käsitlemisel esineb kattuvusi. Seda on võimalik omavahelise koostööga vältida (erinevatel õpetajatel on sama teemat võimalik erineva vaatenurga alt käsitleda). Õpetajad tõid vestlusel välja, et omavaheline koostöö on hea, nt mitmel erialal viidi kahe teema peale koostöös läbi õpiväljundite kontrolli, mis sai õpilastelt väga positiivse tagasiside. Vestlusel rõhutati ka head koostööd õppetoolide juhtidega.

Õpetajate professionaalsuse hindamise alused on sätestatud Tallinna Majanduskooli tulemustasu juhendiga, mis sisendina võtab arvesse õpilaste tagasisidet, õpetaja panustamise isiklikku arengusse, kooli tegevustesse ja juhtimisse, osalemist kooli esindajana nt erialaliitudes, kutsevõistluste läbiviimises, teiste koolide õpetajate koolitamises. Igal aastal esitab õpetaja tulemustasu aruande. Tulemuse (kogutud punktide) alusel makstakse õpetajale tulemustasu. Arengusse palju panustavatel õpetajatel võib tulemustasu ületada ühte kuupalka.

Positiivsena saab esile tõsta, et õpetajate ja töötajate tunnustamist ja tänu avaldamist tehtu eest on kooli prioriteetne tegevus, mida kajastatakse kooli kodulehel. Traditsiooniliselt kuulutatakse igal aastal välja eelmise õppeaasta tulemuste alusel aasta pedagoog ja haridusministri tänukirja saanud õpetaja(d). Tunnustamisele esitatakse nii koosseisulised kui ka mittekoosseisulised õpetajad õpilaste hinnangute alusel. Koolil on traditsioon tunnustada töötajaid pikaajalise panustamise eest kooli arengusse, andes välja kooli teenetemärki.

Järeldused

Tugevused

- Kooli kaasab õpetamisse ennekõike koolitajakogemusega praktikuid, mis tuleneb vajadusest muuta õpe praktilisemaks ning samuti õpilaste tagasisidest. Kõik õpetajad, sh praktikud ja praktikate juhendajad on vajaliku kvalifikatsiooniga ja erialase pädevusega. Suur eelis on õpetajate pikaajaline ühine töökogemus, mis loob võimaluse koostööks ja parimate praktikate rakendamiseks.
- Õpetaja toetamine tööle asumisel mitmekülgse sisseelamisprogrammi ja hiljem sisekoolituste ning kvaliteetse IT-toe kaudu. Koolitusvajadus määratletakse õppe tulemuste, tagasiside ja vestluste analüüsi põhjal. Õpetajaid informeeritakse koolitusvõimalustest nii väljapool kooli kui ka sisekoolitustest. Koosseisuliste õpetajate arengu toetamine on võimalik kuupalga ulatuses aastas ja see hõlmab ka stažeerimist.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus

Arenguvõimalused

Komisjon soovib kaaluda kutseõpetaja kutseta õpetajate suunamist kutseõpetaja kutse omandamisele, et paremini toetada õpilast õpiväljundite saavutamisel.

4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused juhtimise ja halduse, turunduse ja reklaami, sekretäri- ja kontoritöö, hulgi- ja jaekaubanduse ning tööoskuste õppekavarühmade osas

Tugevused

- Õppekavade arendus on kaasav, süsteemne, juhitud, eesmärgistatud. Lähtutakse tööturu vajadustest, kaasatakse õpetajaid, erialaspetsialiste ja sotsiaalpartnereid; õppekava töörühma juhhib õppetooli juhataja.
- Kool järgib õppekava arenduses pideva parendamise põhimõtet. Kogutakse nii kohustuslikku kirjalikku kui ka mitteformaalset suulist tagasisidet, samuti on õpilastel teada, kuhu ja kelle poole pöörduda, kui nad soovivad anda spontaanselt tagasisidet õppe kohta. Formaalne ja mitteformaalne tagasiside täiendavad üksteist ning mõlema kogumine on oluline. Tagasisidet analüüsitakse ja kasutatakse parendustegevusteks. Parendused viiakse õppekavadesse ja õppekava moodulite rakenduskavadesse sisse kiiresti ja rakendatakse võimalusel juba käimasolevas õppes.
- Rakenduskavades toodud õppe- ja hindamismeetodid on mitmekesised, omavahel kooskõlas ning toetavad õpiväljundite saavutamist. Õpetajad kasutavad kaasavaid aktiivõppemeetodeid ja erinevaid praktilisi ülesandeid, nt kompleksülesandeid, diskussioone ja analüüsi, sh eneseanalüüsi. Õppetöö toimub sageli seminaride ja rühmatöö vormis. Lahendatakse probleemülesandeid, sh õpetajate ja ka töökogemusega õpilaste praktilisest kogemusest pärit kaasusi. Rühmatööd kasutatakse rohkesti nii kontaktõppes kui ka iseseisva tööna, mis on väga asjakohane, sest valmistab ette meeskonnatööks ametikohal, arendab üldpädevusi, nt

suhtlemis-, diskussioonis osalemise ja argumenteerimise oskust, koostöö- ja esitlusoskust. Iseesiva tööna tehtud rühmatööd on õpetajate poolt juhendatud ja tagasisidestatud.

- Vastuvõtt hinnatavate õppekavarühmade erialadele lähtub konkreetse eriala eripärast ja toetab sisseastujat otsuse tegemisel. Sisseastumisel jagatakse infot piisavalt ja asjakohaselt struktureerituna, rakendatakse erinevaid meetodeid tagamaks, et õppima tuleksid motiveeritud inimesed. Vastuvõtuprotsessi parendamise tulemusel on väljalangevus peaaegu kõigil erialadel vähenenud. Õpilased leiavad, et infotunnid ja näidisõppepäevad on andnud neile piisavalt informatsiooni ja aidanud paremini kooliellu sisse elada.
- Õpikeskkonda arendatakse, järgides pideva parendamise põhimõtet. Huvirühmadelt kogutakse tagasisidet, mida kasutatakse parendustegevuste kavandamisel, õpikeskkonna kujundamisel pööratakse tähelepanu keskkonnahoiule ja töötervishoiule. Parendusvajadused on koolile teada ja olemas on tegevusplaan.
- Praegune õppekorraldus on parendustegevuste tulemus ja on viinud väljalangemise vähenemisele enamikel erialadel, sest vastab praegustes tingimustes kõige paremini täiskasvanud töötava õpilase vajadustele, kes on kooli peamine sihtrühm.
- Kooli kaasab õpetamisse ennekõike koolitajakogemusega praktikuid, mis tuleneb vajadusest muuta õpe praktilisemaks ning samuti õpilaste tagasisidest. Kõik õpetajad, sh praktikud ja praktikate juhendajad on vajaliku kvalifikatsiooniga ja erialase pädevusega. Suur eelis on õpetajate pikaajaline ühine töökogemus, mis loob võimaluse koostööks ja parimate praktikate rakendamiseks.
- Õpetaja toetamine tööle asumisel mitmekülgse sisseelamisprogrammi ja hiljem sisekoolituste ning kvaliteetse IT-toe kaudu. Koolitusvajadus määratletakse õppe tulemuste, tagasiside ja vestluste analüüsi põhjal. Õpetajaid informeeritakse koolitusvõimalustest nii väljapool kooli kui ka sisekoolitustest. Koosseisuliste õpetajate arengu toetamine on võimalik kuupalga ulatuses aastas ja see hõlmab ka stažeerimist.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- Kuna kooli õppekorralduseeskirjas ei ole sätestatud teiste õppeasutuste õppekavadest valikõpingute valimist, ei vasta komisjoni hinnangul õppekorralduseeskirjas sätestatud valikmoodulite valimise võimalused kutseharidusstandardis sätestatud korrale (KHS § 8 lõige 7), mille kohaselt on õpilasel õigus valida valikmooduleid ka teiste õppeasutuste õppekavadest. Komisjon soovib õppekorralduseeskirjas sätestada teiste õppeasutuste õppekavadest valikmoodulite valimise kord vastavalt kutseharidusstandardile. Üksiti tuleb õpilasi valikmoodulite valimise võimalustest paremini teavitada.
- Mõnedes rakenduskavades on suur osa õppematerjale vanemad kui kümme aastat. Näiteks juhtimise ja halduse õppekavarühma **personalispetsialisti** õppekava rakenduskavas on mitme mooduli venekeelsed õppematerjalid perioodist 1990-2007. **Nooremprojektijuhi** õppekava rakenduskava moodul erialane vene keel nooremprojektijuhi tegevuses ja suhtluses õppematerjalid on aastatest 1995-2002. Komisjon soovib üle vaadata õppetöös kasutatavate õppematerjalide ajakohasus rakenduskavades ja vajadusel sisse viia uuendusi.
- Kuigi erialase keeleoskuse tõestamiseks saab VÕTA raames koolis keeleeksameid teha, on valikmoodulite sooritamise arvestamise aluseks edukalt sooritatud test ainult juhul, kui vastav keel valikmoodulina osutub õpperühmas valituks. Kui rühm seda moodulit valikmooduliks ei vali, ei saa ka üksikujuhul valikmoodulit VÕTAgas sooritada. Komisjoni hinnangul on see vastuolus VÕTA põhimõtetega, mille kohaselt peaks õppekavas oleva mooduli puhul olema

võimalik VÕTAt rakendada. VÕTAg peaks saama arvestatud ka need valikmoodulid, mida ülejäänud rühm valinud ei ole.

- Suhtlus praktikakohtadega ja nende teavitamine praktika eesmärkidest ja protsessist on õpilase vastutus. Õpilaste teadlikkus praktika eesmärkidest ning oskus neid vahendada võib olla väga erinev. Praktikakohad soovivad rohkem informatsiooni praktika kohta, sh koolitust, ja tihedamat suhtlust kooliga, ennekõike koolipoolse praktikajuhendajaga. Komisjon soovib leida võimalusi praktikakoha juhendajate paremaks informeerimiseks ja ettevalmistamiseks praktikaks. Näiteks võiks luua koolitusvideo või virtuaalse infotunni ettevõttepoolsetele juhendajatele.
- Koolil on väheste ettevõtetega regulaarselt toimiv koostöösuhe, sh praktika läbiviimiseks. Komisjon soovib leida täiendavaid võimalusi praktikakohtadega kontakti loomiseks ja hoidmiseks. See võimaldaks paremini toetada praktika õpiväljundite saavutamist, samuti saada ettevõtetelt tagasisidet ja sisendit praktikaprotsessi ja õppesisu arendamisse. Komisjon soovib koostada praktikakohtade andmebaas ettevõtetest, kus kool on hinnanud praktika sooritamise võimalusi ning soovitada konkreetseid ettevõtteid õpilastele, kellel on raskusi praktikakoha leidmisega.

Arenguvõimalused

- Arenduskoosolekute protokollid on erineva konkreetsusega ja kõigis protokollides ei ole otsuseid ära toodud. Komisjon soovib kõikides arenduskoosolekute protokollides ära tuua konkreetsed otsused arenduskoosolekutel arutlusel olnud teemade ja ettepanekute osas, et oleks selge, mida konkreetselt õppekavades ja rakenduskavades muuta on otsustatud. Samuti soovib komisjon koosolekutel analüüsida eelnevate otsuste põhjal sisse viidud muudatusi ja järeldused protokollida.
- Statsionaarset töökohapõhist õpet ei ole koolis rakendatud. Komisjoni hinnangul võiks kool uurida, kas õpilastel ja tööandjatel oleks huvi ja vajadust statsionaarse töökohapõhise õppe rakendamise osas, mis võiks luua õpilastele lisavõimaluse õppes osalemiseks. Statsionaarses-töökohapõhises õppes osalevate õpilaste osakaal õpilaste koguarvust on üksiti ka kvaliteedinäitaja, millega arvestatakse kutseõppeasutuste tulemusrahastamisel (osakaaluga 10% kogumahust).
- Komisjon soovib koolil kaaluda võimalust uuesti ellu kutsuda õpilasesindus, kes tegeleks ühelt poolt õpilastele õppetööväliste tegevuste pakkumisega, mis võiks aidata tugevdada sotsiaalseid sidemeid ja oleks kooskõlas kooli arengukava strateegiliste eesmärkidega. Teiselt poolt oleks võimalik kooli nõukogu töösse kaasatud õpilasesinduse liikme kaudu suurendada õppijate kaasatust kooli juhtimises ja arengus, mis oleks kooskõlas õppijakesksuse kui kooli põhiväärtuse määratlusega.
- Komisjon toetab õpilaste ettepanekut pakkuda õpingute alguses kõrvuti õpioskusi arendava koolitusega „Õpime õppima“ ka aja- ja enesejuhtimise koolitust.
- Komisjon hinnangul võiks kaaluda võimalust pakkuda igale õppekavarühma lennule rühmajuhendajat, kelle eesmärk oleks eelkõige aidata kaasa nominaalajaga lõpetajate protsendi suurendamisele. Rühmajuhendaja oleks õpilastele toeks ja esmaseks nõustajaks, kui ilmnevad raskused. Ta jälgib õpitulemusi ja osalemist õppetöös, toetab õpiraskuste korral, on infovahendaja ning vajadusel suunab õpilase teisi toetusmeetmeid kasutama sh psühholoogi poole pöörduma.

- Komisjon soovib kaaluda kutseta õpetajate suunamist kutseõpetaja kutse omandamisele, et paremini toetada õpilast õpiväljundite saavutamisel.